

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Társadalomtudományi Kar

Tudományos Diákköri Konferencia

Lengyelország nemzetközi szerepének változása a rendszerváltás óta

Témavezető: Balogh László

Ávéd Krisztina
nemzetközi tanulmányok MA

2012. november

Tartalom

<u>Bevezetés</u>	3
1. <u>Lengyelország külpolitikáját befolyásoló tényezők 1989-ig</u>	5
1.1. Lengyel történelmi áttekintés 1989-ig	5
1.2. Egyetemes történelmi háttér 1989-ig	6
1.3. Demográfiai háttér	8
1.4. Kulturális háttér	9
1.5. Politikai háttér	9
1.6. Lengyelország nemzetközi szerepe 1989-ig.....	10
2. <u>Lengyelország külpolitikájának változásai a rendszerváltás után</u>	10
2.1. Globális változások a térségben, a rendszerváltás után	10
2.2. A lengyel EU csatlakozás és politikai háttére	12
2.3. Lengyel külpolitikai szemléletváltozás a rendszerváltás utáni években	14
3. <u>Lengyelország, mint EU tag (2004-)</u>	15
3.1. Lengyel belpolitika a csatlakozás után.....	15
3.2. Az EU csatlakozás hatása a lengyel államra – csatlakozásból származó hasznon	16
3.3. Lengyelország kül-, és Európa-politikája.....	19
3.3.1. <i>A lengyel – német - francia kapcsolat</i>	20
3.3.2. <i>A lengyel-orosz kapcsolatok</i>	23
3.3.3. <i>Lengyelország és a kelet-közép európai államok</i>	24
3.3.4. <i>Lengyel – EU kapcsolatok</i>	26
3.4. Lengyelország nemzetközi szerepének változása.....	28
4. <u>A lengyel külpolitikai stratégia 2012-2016</u>	31
<u>Befejezés</u>	32
<u>Felhasznált irodalom</u>	35

Bevezetés

Lengyelország a rendszerváltozás és az EU-hoz való csatlakozás óta hatalmas fejlődésen ment keresztül. Egy poszt-szovjet, „felzárkózó” országból nem egész két évtized alatt Európa egyik vezető állává nőtte ki magát. Csatlakozása során kétkedve figyelték fejlődését, mely 2004, de különösen 2007-től robbanásszerűen tört felfelé. Teljesítményével kivívta a „nagyhatalmak” elismerését, trükkös és tudatosan irányított politikájának köszönhetően pedig komoly stratégiai partnerként kezdték el kezelni, nem csak Európában, hanem a nagyvilágban is. Ezt Lengyelország kihasználja és igyekszik maximalizálni a jelenlegi pozíciójából származtatható előnyöket.

Külpolitikáját egymással szorosan összefüggő, főként történelmi és ebből következően szimbolikus tényezők befolyásolják. Ezek közül a legfontosabbak a kereszténység, a szuverenitás és a függetlenség, de ide sorolható a háborúk, a szocializmus és a rendszerváltás tapasztalata is.

Ezeket, valamint nemzetközi és lengyel belpolitikai szempontok együttes figyelembe vételével igyekszem bemutatni Lengyelország nemzetközi megítélésének fejlődési vonalát, szerepének, internacionális befolyásának változását. Dolgozatommal igyekszem betekintést nyújtani abba:

- hogyan befolyásolják a „kifelé történő” kommunikációt a gyakori belpolitikai változások és csatározások,
- hogyan változtathatja meg az integráció folyamatát egy radikális nézet,
- hogyan hat az európai politikára egy ország geopolitikai elhelyezkedéséből fakadó gazdasági előnye,
- mennyire befolyásolhatja egy karizmatikus, tudatos külügyminiszter
- miként válik egy elmaradott ország európa egyik hatalmává
- valamint a hirtelen sikert miként használja fel a keleti-politikájában, az európa-politikában és a regionális kapcsolatok alakításában.

Témaválasztásom oka személyes jellegű, hiszen családi gyökerek kötnek Lengyelországhoz. Ennek köszönhetően mindig is érdeklődtem a lengyelországi események iránt, a bachelor szakdolgozatomat is lengyel külpolitikai témában írtam (Címe: Lengyelország keleti politikája, lengyel-orosz viszony a rendszerváltás után).

Rengetegszer hallgatok lengyel rádiót és híradást, ezenkívül a gyakori kint tartózkodásom, valamint Magyarország Külügyminisztériumának lengyel referatúráján töltött hat hetes gyakorlatom nagyban megkönnyítette a témához kapcsolódó lengyel irodalom gyűjtését is. A felhasznált szakirodalmam javarész magyar, lengyel és angol szerzőktől származik, ezen felül folyóiratokból, internetes újságcikkekből és tudományos publikációkból dolgoztam.

A dolgoztamban kvalitatív analízist végzek, a politikatudomány és az összehasonlítható történelemtudomány módszereinek alkalmazásával.

1. Lengyelország külpolitikáját befolyásoló tényezők 1989-ig

1.1. Lengyel történelmi áttekintés 1989-ig

Lengyelország a 10. században felvette a kereszténységet, ami máig döntően meghatározza a népmentalitást. A 13-14. századtól rendszeressé vált háborúk és szövetségek a mai napig befolyásolják az egyes országokhoz való viszonyát. A lengyel-litván, a lengyel-ukrán, a lengyel-belorusz és a lengyel-orosz viszony mind történelmi alapokon nyugszik, és az említett komponensek döntő befolyással alakítják azokat még ma is.

Lengyelország geopolitikai fekvése a krewói uniós szerződés megkötését követően keletre tolódott.¹ Az így létrejött lengyel-litván állam a mai Fehéroroszország, Lettország, Moldávia, Ukrajna, Észtország és Oroszország egyes területein helyezkedett el.² Az ország fekvése a kezdetektől fogva fontos szerepet játszik a lengyel külpolitikában, hiszen két nagyhatalom (Németország és Oroszország) között helyezkedik el, melyek 18. század végi terjeszkedése vezetett Lengyelország felosztásához.³ Lengyelország 1795-ben, a harmadik felosztását követően eltűnt Európa térképéről és ez az állapot több, mint 120 évig állt fenn. Az önálló állam hiánya rányomta a bélyegét a lengyelek politikai gondolkodásmódjára és a társadalmi fejlődésre, többek között az „államnélküliség” következménye lett a szuverenitás központi kérdéssé válása.⁴ Az ezt követő száz évben Lengyelország területének nagy része orosz fennhatóság alá került. 1920 tavaszán, a lengyel-ukrán háború alatt, Józef Piłsudski sem tudta elkerülni a Vörös Hadsereg támadását, ezért megoldásképpen, 1921 tavaszán a szovjet köztársaságok és Lengyelország aláírták a rigai megállapodást, mely felosztotta a fehérorosz és ukrán földeket a felek között.⁵

A szovjetek 1939-ben többek között ezt használták érvként, mikor elfoglalták Lengyelország keleti területeinek egy részét.⁶ Az ezt követő évben több, mint 20 ezer főt, - főként tiszteket és a társadalmi elit képviselőit - gyilkoltak meg Katyńban és környékén,

¹ N. Davies: Lengyelország története, Osiris kiadó, 2006, 105-107 oldal

² N. Davies: Lengyelország története, Osiris kiadó, 2006, 146 oldal

³ N. Davies: Lengyelország története, Osiris kiadó, 381-385 oldal

⁴ Lengyelország története, Lengyel Köztársaság Budapesti Nagykövetség honlapja, http://budapeszt.msz.gov.pl/hu/kefoldalu_gyuttmukodes/minden_mas/tortenelem/lengyelorszag_tortenete (letöltés ideje: 2012. november 5. 13:20)

⁵ Lengyelország története, Lengyel Köztársaság Budapesti Nagykövetség honlapja, http://budapeszt.msz.gov.pl/hu/kefoldalu_gyuttmukodes/minden_mas/tortenelem/lengyelorszag_tortenete (letöltés ideje: 2012. november 5. 13:20)

⁶ Lengyelország története, Lengyel Köztársaság Budapesti Nagykövetség honlapja, http://budapeszt.msz.gov.pl/hu/kefoldalu_gyuttmukodes/minden_mas/tortenelem/lengyelorszag_tortenete (letöltés ideje: 2012. november 5. 13:20)

az ottani lakosságot pedig a Szovjetunió belső területeibe költöztették. Ezek az események alapjaiban megváltoztatták és mindmáig meghatározzák a két ország viszonyát. Az 1945-ös jaltai konferencián született döntések eredményeképpen Lengyelország (a többi kelet-európai országgal együtt) a szovjet érdekszféra része lett, és hasonlóan a többi szocialista országhoz, csak korlátozott szuverenitással rendelkezett. Mivel a lengyel határ az Odera-Neisse folyókig nyugatra tolódott (kárpótlásképp az elvesztett keleti területekért), a Szovjetunió volt a garancia a nyugati határok sérthetetlenségére.⁷ A szovjetek által kikényszerített kommunista rendszer és a hatéves terv állandó nyugtalanságot váltott ki a lengyelekből, ami erősen hozzájárult az 1956-os poznańi munkásfelkeléshez. Ez volt a lengyelországi változások és a totális rendszer lebontásának első állomása. 1980-ban a sztrájkmozgalmak eredményeként megalakult a Szolidaritás szakszervezet, amelyet Wojciech Jaruzelski tábornok sem tudott kiszorítani, az 1981 decemberében bevezetett, egy évig tartó szükségállapottal sem. 1989 júniusában (a kormány és a Szolidaritás által aláírt egyezményben foglaltak szerint) többpárti választásokat tartottak. Végeredményben a negyven évig hatalmon lévő Lengyel Egyesült Munkáspárt (LEMP) elvesztette vezető szerepét és Tadeusz Mazowiecki alakíthatott koalíciós kormányt. A bekövetkezett változásokat az 1989-es alkotmánymódosítás szentesítette és december 29-én az ország nevét Lengyel Népköztársaságról Lengyel Köztársaságra változtatták.⁸

1.2. Egyetemes történelmi háttér 1989-ig

A második világháború befejezését követően a közép-kelet európai országok – köztük Lengyelország – a szovjet befolyási övezetbe kerültek. Az erről szóló döntés az 1945 februárjában megtartott Jaltai Konferencián született meg, ahol a Szövetségesek (USA – Roosevelt, Nagy-Britannia – Churchill, Szovjetunió – Sztálin) megtárgyalták a háború végső szakaszának kérdéseit, valamint megállapodtak Európa hatalmi rendezésének alapelveiben. Megegyezés született, hogy a Szovjetunió megtarthatja az elfoglalt kelet-lengyel területeket és a londoni lengyel emigráns kormánnyal szemben a szovjet irányítás

⁷ Odera - Neisse – határ szócikk, Kislexikon.hu, <http://www.kislexikon.hu/odera-neisse-hatar.html> (letöltés ideje: 2012. október 16 9:10)

⁸ Lengyelország története, Lengyel Köztársaság Budapesti Nagykövetség honlapja, http://budapeszt.msz.gov.pl/hu/ketoldalugyuttmukodes/minden_mas/tortenelem/lengyelorszag_tortenete (letöltés ideje: 2012. november 5. 13:20)

alatt álló lublini kormányt ismerje el.⁹ A világháború után a nagyhatalmak viszonyát a hidegháború jellemezte. Kialakult a kétpólusú világrend, az egyik oldalon az USA és szövetségesei, a másikon pedig a Szovjetunió és a kelet-európai kommunista országok álltak. Az egyes csoportokon belül az együttműködés intézményi keretek között zajlott, míg a pólusok között inkább rivalizálás, mint együttműködés volt jellemző. Megalakult a NATO (1949), majd erre válaszul a Varsói Szerződés (1955), létrejött a keleti blokk együttműködési szervezete, a Közös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST, 1949), és az Európai Gazdasági Közösség (Közös Piac, 1957).¹⁰ A második világháború után egyetemes keretek között, a Népszövetség utódként, elkezdte működését az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ, 1945), melynek legfontosabb céljai: a béke és biztonság fenntartása, nemzetek közötti békés kapcsolatok kialakítása és a gazdasági, társadalmi problémákkal küszködő országok segítése. Lengyelország az ENSZ egyik alapító tagjának számít. Az 1950-es évek végén, Közép-Európa több országában próbálkoztak a politikai rendszer megváltoztatásával, sikertelenül (pl. Az 1956-os forradalom Magyarországon vagy az 1968-as Prágai Tavasz).

Az áttörést a Szovjetunióban történt változások hozták. Mihail Gorbacsov gazdasági és politikai reformjai a hidegháború végéhez vezettek, és végül a kommunista rendszer bukását, a Szovjetunió széthullását eredményezték. A változásokhoz hozzájárult a köztudottan antikommunista Ronald Reagan amerikai elnök politikája (csillagháborús tervek)¹¹, illetve nemzeti, kulturális szempontból Karol Wojtyła pápává választása (1978) is.¹² 1970-es évek elején, az enyhülés időszakában megtartották „az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezletet (EBEÉ), mely a Nyugat és a Kelet multilaterális tárgyalási fóruma volt”.¹³ „Az EBEÉ egyedülálló és újszerű volt abban a tekintetben is, hogy a hidegháború idején a katonai tömbök szembenállása helyett az egyes szuverén és független államok egyenlőségét hangsúlyozta, a biztonságot átfogóan, annak minden aspektusát

⁹ A jaltai konferencia szócikk, SZTE Egyetemi Könyvtár, Hadtörténeti Gyűjtemény: Második világháború, <http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/mil/ww2/dip/jalta.html> (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:23)

¹⁰ 55 éve alakult a KGST, 2004.01.08, Múlt-kor történelmi portál, http://www.mult-kor.hu/20040108_55_eve_alakult_a_kgst (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:28)

¹¹ Elhunyt Ronald Regen, 2004.06.09, Múlt-kor történelmi portál, http://www.mult-kor.hu/20040609_elhunyt_ronald_reagan (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:40)

¹² R. Kuźniar, Droga do wolności: polityka zagraniczna III RP, Warszawa, 2008, 26-28. oldal

¹³ EBESZ (Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet), Magyar Köztársaság Külügyminisztériumának honlapja, http://www.mfa.gov.hu/kulkepviselet/AT_EBESZ/hu/EBESZ/EBESZ.htm (letöltés ideje: 2012. október 16. 10:00)

figyelembe véve kezelte, politikailag kötelező érvényű döntéseit pedig konszenzusos alapon hozta”.¹⁴

1989 júniusában demokráciát sürgető változásoknak megfelelően (részlegesen) szabad választás volt Lengyelországban, melynek eredményeképpen Tadeusz Mazowiecki vezetésével megalakult a II. világháborút követő első nem kommunista kormány.

1.3. Demográfiai háttér

Lengyelország demográfiai szempontból egységesnek mondható mind nemzetiségileg, mind vallási szempontból (a lengyel népesség kb. 92%-a római katolikus). A második világháború előtt Lengyelország népessége közel 35 millió fő volt. A háborús veszteség kb. 7,5 millió fő, illetve közel 4 millió fő vándorolt ki és szorult a határokon kívülre, ami az össznépesség több mint 20%-a volt. E népességcsökkenés kompenzálására közel 30 évet kellett várni. Az 1946-os népszámlálási adatok alapján a 23,9 millió fős össznépességből, 20,5 millió fő volt lengyel, 2,3 millió fő volt német és 0,5 millió fő volt ukrán és fehérorosz nemzetiségű.¹⁵ Az 1960-as években a népesség növekedési üteme erősen a mélypontra volt, visszaesett a háború alatti szintre. Jelentősebb növekedés csak az 1970-1980-as években kezdődött el újra. 1970-ben a lengyel össznépesség 32,6 millió fő volt, 1989-re pedig 37,5 millió főre nőtt.¹⁶ 1990-re a népességnövekedés újra lelassult és megjelent az előregedési tendencia is, ami a jövőben a lengyel munkaerőpiac külföldi munkavállalók előtti megnyitásának szükségességét jelentheti.¹⁷ 2002-ben a lélekszám elérte a 38,2 millió főt. Az adatok alapján, a megkérdezettek 96,4% mondta magát lengyel nemzetiségűnek, fehérorosz állampolgárok csupán 49 ezren voltak, ukránok pedig 31 ezren. Továbbá, a határon túl, Ukrajnában kb. 1 millió, Fehéroroszországban 950 ezer (a teljes népesség 9,6%-a) lengyel nemzetiségű ember él.¹⁸

¹⁴ EBESZ (Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet), Magyar Köztársaság Külügyminisztériumának honlapja, http://www.mfa.gov.hu/kulkepvisolet/AT_EBESZ/hu/EBESZ/EBESZ.htm (letöltés ideje: 2012. október 16. 10:00)

¹⁵ Janusz Grzegorz: Nemzetiségi kisebbségek a mai Lengyelországban, Regio – Kisebbség, politika, társadalom 1994. 5. évf. 1.sz., <http://epa.oszk.hu/00000/00036/00017/pdf/04.pdf> (letöltés dátuma: 2012. november 02. 19:00)

¹⁶ A. Czarnocki, D. Kondrakiewicz: Uwarunkowania, koncepcje i realizacja polityki zagranicznej Polski (in: M. Pietraś, Międzynarodowe stosunki polityczne), Lublin, 2006, 601-602 oldal

¹⁷ Lengyelország története, Lengyel Köztársaság Budapesti Nagykövetség honlapja, http://budapeszt.msz.gov.pl/hu/ketoldal_u_gyuttmukodes/minden_mas/tortenelem/lengyelorszag_tortene (letöltés ideje: 2012. november 5. 13:20)

¹⁸ A. Czarnocki, D. Kondrakiewicz: Uwarunkowania, koncepcje i realizacja polityki zagranicznej Polski

1.4. Kulturális háttér

Közép-Kelet Európában a kulturális különbségeket elsősorban nem a politikai és az etnikai határok jelentik, hanem a vallási hovatartozás, ami évszázadok óta jelentős konfliktusforrás. Lengyelország a nyugati, míg keleti szomszédjainak többsége az ortodox civilizációhoz sorolható. Ez nagyban meghatározza az országok egymáshoz való viszonyát és politikáját, hiszen különböző értékrendszer határozza meg a mindennapjaikat és a gondolkodásukat. Lengyelország számára fontos a történelmi és kulturális gyökerek fennmaradása, ezért az 1997-es Alkotmány értelmében „a Lengyel Köztársaság segítséget nyújt a határon túl élő lengyelek számára saját, nemzeti kulturális identitásuk fenntartásában”.¹⁹ Ez az egykori Szovjetunió területén élő lengyelekre is érvényes.

1.5. Politikai háttér

A második világháború kirobbanása után, 1939. szeptember 17-én Lengyelország szovjet és német megszállás alá került, ám a lengyel kormány nem ismerte el a diktatórikus rezsimet. Emigrált és külföldről „irányította” az országot. A világháborút követően Lengyelország nagy változásokon ment keresztül. A több, mint hatmilliós embervesztés, a porig rombolt ország és a keletebbre tolt országhatároknak köszönhetően Lengyelország egynemzetiségű országgá vált. A háborút követően kommunista kormány vette át a hatalmat és 1952-ben megalakult a Lengyel Népköztársaság. A politikai mozgolódások az 1980-as évek elején kezdődtek, Karol Wojtyła pápává választás után. Ez az esemény nemcsak felhívta a nyugatiak figyelmét az országra, hanem a lengyel társadalomnak is reményt adott az esetleges változásra. A munkások összefogása 1980-ra a Szolidaritás Független Szakszervezetté nőtte ki magát, melynek komoly politikai ereje hozzájárult a rendszerváltáshoz és a III. Lengyel Köztársaság megalakulásához.²⁰

(in: M. Pietraś, Międzynarodowe stosunki polityczne), Lublin, 2006, 601-602 oldal

¹⁹ Lengyel Köztársaság 1997. június 2.-i Alkotmánya, art.6 (saját fordítás)

http://budapeszt.msz.gov.pl/hu/kefoldalu_gyuttmukodes/minden_mas/tortenelem/lengyelorszag_tortenete (letöltés ideje: 2012. november 5. 14:10)

²⁰ Lengyelország története, Lengyel Köztársaság Budapesti Nagykövetség honlapja,

http://budapeszt.msz.gov.pl/hu/kefoldalu_gyuttmukodes/minden_mas/tortenelem/lengyelorszag_tortenete (letöltés ideje: 2012. november 5. 13:20)

1.6. Lengyelország nemzetközi szerepe 1989-ig

A bipoláris világrend időszakában a kelet-nyugati szembenállás miatt, a szovjetek nagyon figyeltek arra, hogy a befolyásuk alatt lévő országokról milyen információk szivárognak ki, ezért a fennhatóságuk alá tartozó országok nem folytathattak semmilyen önálló külpolitikát. Ezek a kelet- és közép-kelet európai országok nem is voltak igazán a figyelem középpontjában, egészen 1978. október 16-áig, Karol Wojtyla pápává választásáig,²¹ ami azonnal felkavarta közéletet és alapvetően megváltoztatta a két nagyhatalom egymáshoz fűződő viszonyát. II. János Pál szokatlanul fiatal, dinamikus személy volt, aki lengyel származásával megtörte a 455 éves olasz hagyományt²² és meglehetősen aktív kommunistaellenes előélettel rendelkezett. A mélyen vallásos lengyel társadalom örömmel és lelkesedéssel fogadta az új pápát, aki nem csekély pozitív sajtóvisszhangot kapott a nyugati közvéleménytől. Lengyelország alapvetően nyugati, katolikus beállítottságú ország volt, az Ostpolitik²³ és egyúttal a Varsói Szerződés kulcsszereplője. E furcsa kettősség keltette fel a nemzetközi politika figyelmét. „II. János Pál ahhoz adott eszközöket az embereknek, hogy reagáljanak az elnyomásra hitük, kultúrájuk, cselekedeteik révén – anélkül, hogy alkalmat adnának a rezsimnek a mozgalom erőszakos elfojtására és a megtorlásra.”²⁴ Lengyelországot a rendszerváltás előtti években politikai kíváncsisággal figyelték, mivel elsőként itt jelentek meg a munkásmozgalmak, melyek a vasfüggöny lehullását sejtették. Gazdasági szerepe ekkor nem volt még jelentős.²⁵

2. Lengyelország külpolitikájának változásai a rendszerváltás után

2.1. Globális változások a térségben, a rendszerváltás után

Az 1990-es évek eleje alapvető változásokat hozott Lengyelország szomszédai számára is. Újból létre jött az egységes Németország, Csehszlovákia két részre hullott és felbomlott a

²¹ Mitrovits Miklós: A remény hónapjai... A lengyel Szolidaritás és a szovjet politika, 1980-1981 (részlet), http://kelet-europa.blog.hu/2011/04/30/ii_janos_pal_papa_es_a_lengyel_szolidaritassal (letöltés dátuma: 2012. október 19. 10:35)

²² Karol József Wojtyla önéletrajza, Hódmezővásárhelyi Integrált Szakképző Központ Szakiskola és Szakközépiskola Gregus Máté Tagintézmény, <http://www.kzs.hu/hirdetes/Papa/eletrajz.htm> (letöltés dátuma: 2012. november 5. 14:40)

²³ Ostpolitik szócikk, Magyar Katolikus Lexikon <http://lexikon.katolikus.hu/O/Ostpolitik.html> (letöltés ideje: 2012. október 16. 11:20)

²⁴ Mitrovits Miklós: A remény hónapjai... A lengyel Szolidaritás és a szovjet politika, 1980-1981 (részlet), http://kelet-europa.blog.hu/2011/04/30/ii_janos_pal_papa_es_a_lengyel_szolidaritassal (letöltés dátuma: 2012. október 19. 10:55)

²⁵ II. János Pál (1920-2005), 2005. április 02., HVG.hu, <http://hvg.hu/vilag/20050402nekrolog> (letöltés ideje: 2012. október 16. 10:15)

Szovjetunió is. Lengyelországot eddigi egyetlen keleti szomszédja helyett most már Litvánia, Ukrajna, Oroszország (Kalinyingrád) és Fehéroroszország határolja. Fontos, hogy a keleti blokk felbomlása Kelet-közép Európában egyfajta politikai vákuum kialakulásához vezetett. A régió országai felmérve, hogy a kialakult politikai helyzet számukra nem kedvező, megkezdték a nyugati szervezetekbe történő integrálódásukat. Ezzel egy időben elkezdtek egymással is szorosabb együttműködést folytatni, 1991-ben megalapítva a Visegrádi Hármakat (melynek alapítói: Lengyelország, Magyarország, Csehszlovákia). A társulás következő lépése 1992-ben Krakkóban a Közép-Keleti Szabadkereskedelmi Társulás megalakulása (CEFTA)²⁶ volt. 1997. július 8-9-én formálisan meghívták Lengyelországot, a Cseh Köztársaságot és Magyarországot a NATO-ba, de csak 1999. március 12-én váltak teljes jogú tagokká. 1998-ban az Európai Unió is elkezdte a csatlakozási tárgyalásokat Ciprussal, Csehországgal, Észtországgal, Lengyelországgal, Magyarországgal és Szlovéniával, majd két évvel később Bulgáriával, Litvániával, Lettországgal, Máltával, Romániával és Szlovákiával. 2004. május 1-én a felsorolt országok közül tíz csatlakozott az Európai Unióhoz, majd 2007-ben Románia és Bulgária is megtette ezt. Ezzel egy időben megkezdődött az Euro-Atlanti Partnerség kibővítése is, azaz megtörtént a balti államok, Szlovákia, Szlovénia, Románia, Bulgária, majd 2009-ben Horvátország és Albánia NATO-hoz való csatlakozása.²⁷ Az 1990-es évekre megszűnt a „két pólus” közötti konfrontáció, így csökkent a fegyveres konfliktusok veszélye, de az olyan nemzetközi és nemzetbiztonságot veszélyeztető tényezők, mint a terrorizmus, a fegyverek tömeges elterjedése vagy a széles körben elterjedt társadalmi problémák megmaradtak, sőt a globalizáció hatására növekedni kezdtek. Szomorú példája ennek a 2001. szeptember 11-én az Amerikai Egyesült Államok ellen elkövetett terrortámadás. Ez az esemény nagy hatással volt az egész világra. Javarészt ezért is vált fontossá az USA-val való szövetség a Harmadik Lengyel Köztársaság biztonságpolitikájában és stratégiájában.²⁸

²⁶ Central European Free Trade Agreement, 1992. december 21, The Online Source for World Trade Law, <http://www.worldtradelaw.net/fta/agreements/cefta.pdf> (letöltés ideje: 2012. október 15. 8:40)

²⁷ The Euro-Atlantic Partnership - Refocusing and Renewal, 2004. június 23. A NATO honlapja, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_21015.htm (letöltés dátuma: 2012. október 16. 12:30)

²⁸ Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, (A Lengyel Köztársaság Biztonságpolitikai stratégiája), Varsó, 2007, http://www.wp.mil.pl/pliki/File/zalaczniki_do_stron/SBN_RP.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16.14:00)

2.2. A lengyel EU csatlakozás és politikai háttere

Lengyelország a többi poszt-szocialista államhoz hasonlóan elmaradott volt a nyugati országokhoz képest, mely az eddigi „elszeparáltságának” volt köszönhető. Az első demokratikus választások után a Szolidaritás jelöltje, Lech Walensa került az elnöki pozícióba (1990-95), majd Tadeusz Mazowiecki kormányfővel (1989-1991) az ország átalakításába kezdett. A rendszerváltás lehetőséget adott a globális nyitásra, a nyugati kereskedelembe való bekapcsolódásra, melynek alapjait az első nem-kommunista miniszterelnök fektette le. Mazowiecki megállapodást kötött a szovjet katonák kivonulásáról, valamint radikális reformokat hajtott végre azért, hogy az ország a szabadpiaci gazdaság részévé válhasson és partnerként jelenjen meg a nemzetközi piacon. Csökkentette az árszabályozást, konvertibilis valutát hívott életre, erősítette az exportot és megalapozta a stabil piacgazdaság létrejöttét.²⁹

A fejlett államok a PHARE programmal támogatták a lengyel és a magyar (majd 1990 után a többi tagjelölt ország) gazdasági átalakulását, mely az EGK-hoz való csatlakozás alapjául szolgált. Lengyelország azonnal nyitottá vált az Európai Közösséggel való együttműködésre. A társulási szerződés megkötésének tárgyalása volt az első lépés az európai integráció felé. A következő időszakot a szétaprózódott politikai pártok és a gyakori kormányváltások miatt a „rövid kormányok” időszakának nevezik Lengyelországban.³⁰ Jan Olszewski kormányfő (1991-1992) elsődleges feladatának tekintette az adaptációs folyamatok, az integráció koordinálását és harmonizációját, valamint a nemzetközi „jó gyakorlat” átültetését. Hanna Suchocka kormányzása (1992-1993) alatt, az Európai Közösség elkezdte fontolóra venni a Visegrádi négyek esetleges tagfelvételét az Európai Unióba.³¹ A Miniszterek Tanácsa ratifikálta a lengyel társulási megállapodást, mely a lengyel gazdaság és a jogrendszer európai normákhoz való alkalmazkodását szolgálta. Az Európai Tanács egyetértett azzal, hogy a kelet-közép

²⁹ Tadeusz Mazowiecki szócikk, Encyclopedia Britannica, <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/371268/Tadeusz-Mazowiecki> (letöltés ideje: 2012. október 16. 16:20)

³⁰ Lengyelország története, A Lengyel Köztársaság Budapesti Nagykövetség honlapja, http://budapest.msz.gov.pl/hu/ketoldalugyuttmukodes/minden_mas/tortenelem/lengyelorszag_tortene (letöltés ideje: 2012. november 5. 13:20)

³¹ Głównie wydarzenia procesu integracyjnego, Polska w UE (Lengyelország hivatalos uniós honlapja), <http://www.polskawue.gov.pl/Glowne,wydarzenia,procesu,integracyjnego,479.html> (letöltés dátuma: 2012. október 16. 17:40)

Európai országok Unióhoz való csatlakozása közös érdek, de teljesíteniük kell a koppenhágai kritériumokat melyek:

- a demokráciát biztosító stabil intézményrendszer,
- a jogállamiság,
- az emberi jogok és a kisebbségek védelme,
- a működő piacgazdaság megléte,
- valamint az, hogy eleget tudjon tenni az EU tagsággal járó politikai, gazdasági és monetáris kötelezettségeknek.

1993-as választásokon a Demokratikus Baloldali Szövetség és a Néppárt koalíciójának jelöltje, Waldemar Pawlak alakíthatott kormányt (1993-1995). Vezetése alatt, Lengyelország a térség legtöbb államával együtt megkapta a az Európai Unió tagjelölt státuszát, ami jelentős fejlődésnek indította az országot. Az 1995-ös köztársasági elnökválasztáson Alekszander Kwasniewski (Demokratikus Baloldali Szövetség) legyőzte Lech Walensa-t. Az ő vezetése alatt (1995-2005) is további hat kormányfő váltotta egymást (Józef Oleksy, Włodzimierz Cimoszewicz, Jerzy Buzek, Leszek Miller, Marek Belka és Kazimierz Marcinkiewicz). Az időszakra jellemző, hogy az immár kapitalista Lengyelország dinamikusan fejlődött, mely a multinacionális tőke megjelenését vonzotta maga után. Az Európai Tanács elfogadta a közép-európai országok egységes piachoz való csatlakozásáról szóló Fehér Könyvet, az Agenda 2000 dokumentumot, valamint a Szejm is elkészítette a lengyel EU csatlakozás stratégiáját. 1997-től, Jerzy Buzek (Polgári Platform) kormánya (1997-2001) kezdte el a hivatalos tárgyalásokat a tagjelölt státuszról, ám ezeket már Leszek Miller és (Demokratikus Baloldali Szövetség) kormánya (2001-2004) vitte véghez. 2003-ban lezárták a csatlakozás utolsó fejezetét is, így 2003. április 13-án Athénban aláírták a csatlakozási szerződést, mely a Szejm ratifikálása után, 2004. május 1-én életbe lépett. A csatlakozás során történő gyakori kormányfő váltások nagyon megnehezítették Lengyelország felkészülését. A csatlakozást megelőző pár hónapban közel kilenc területen volt lemaradva³² a többi tagjelölt országhoz képest, mely a rendszerváltást követő közel 11 kormányváltásnak volt köszönhető. A kezdeti lendület az évente váltakozó kormányok eltérő politikája miatt lelassult és nehézkesebbé vált. A

³² EU-csatlakozás: Lengyelország áll a legrosszabbul, 2003.11.01, Origo.hu, <http://www.origo.hu/nagyvilag/20031101csatlakozas.html> (letöltés ideje: 2012. október 16. 20:00)

lengyel külpolitika ezen időszakát azonban az oroszoktól való függetlenedés és a „saját lábra” állás jellemezte. A háborúk, a több évtizedes megszállás és a politikai nyomás Németország és Oroszország részéről motivációt adott a lengyeleknek, hogy elszakadjanak a keleti-bloktól és megmutassák mire képesek. Az EU-hoz való csatlakozás volt ennek a legkiválóbb színtere.³³

2.3. Lengyel külpolitikai szemléletváltozás a rendszerváltás utáni években

Az 1990-es évek Európájában lezajló politikai változások alapvető fordulatváltást hoztak az egykori szovjet fennhatóság alá tartozó államok külpolitikai szemléletében. Hosszú idő után most nyílt lehetőségük a sérelmeik elfelejtésére és az elnyomástól való függetlenedésre. A lengyel kormányok konzekvensen igyekeztek jó, egyenlő és kölcsönös előnyökön alapuló kapcsolatot kialakítani a szomszédos államokkal, ezzel biztosítva a garanciát határaik sérthetlenségére és a kölcsönös elismerésre. Elkezdődött a „nyugatosodás”, az oroszoktól való függetlenedés és egy önálló, stabil állam létrehozása. A külpolitikai szemléletmód egyre nyitottabbá és globálisabbá vált. Fontos lett nemzetközi szervezetekkel (NATO, EU, ENSZ) való együttműködés, az európai gazdaságban való aktív részvétel (EGK, OECD, WTO) valamint az IMF-el való együttműködés, ami ugyan növelte az ország kiszolgáltatottságát, de biztosította a fejlődés lehetőségét.

Lengyelország a következő feladatokra kezdett fókuszálni:

- tartós és barátságos szomszédságpolitika,
- biztonság megteremtése katonai (NATO) és politikai (EU) szervezetekhez való csatlakozással,
- az európai politikába való beleszólás biztosítás EU tagként (EU csatlakozás),
- nemzetközi politikai (ENSZ) és gazdasági (EGK, OECD, WTO) szervezeteknél, társulásoknál aktív szerepvállalás,
- regionális politika alakítása úgy, hogy jó viszonyt tartson Ukrajnával, Litvániával és Fehéroroszországgal,
- Visegrádi négyek befolyásának növelése,

³³ Głównie wydarzenia procesu integracyjnego, Polska w UE (Lengyelország hivatalos uniós honlapja), <http://www.polskawue.gov.pl/Glowne,wydarzenia,procesu,integracyjnego,479.html> (letöltés dátuma: 2012. október 16. 17:40)

- Oroszországtól való függés csökkentése,
- az ország presztízsének növelése a nemzetközi katonai missziókban való részvétellel,
- Lengyelország belpolitikájának és gazdaságának fejlesztése, vonzóvá téve azt a külföldi befektetők számára.

3. Lengyelország, mint EU tag (2004-)

3.1. Lengyel belpolitika a csatlakozás után

Lengyelország politikájában a 2005. évi választások óta a mérsékelt jobboldali-liberális Polgári Platform (PP), valamint a jobboldali, nemzeti-konzervatív, katolikus nézeteket valló Jog és Igazságosság (JI) párt dominál, mely megnyerte a választásokat. Az állam élére Lech Kaczynski (2005-2010) állt, aki meglehetősen vitatott és megosztó politikát folytatott. A Kazimierz Marcinkiewicz (2005-2006), majd Jaroslaw Kaczynski (2006-2007) kormány által képviselt protekcionista politikájára a bizonytalanság, az Unió tagországokkal folytatott folyamatos konfliktusok, valamint 2007-től, Donald Tusk ellenzéki kormányalakításától kezdve a végrehajtó hatalmon belül is nézeteltérések és folyamatos viták voltak jellemzőek.³⁴ Mi okozta az államfő és a kormányfő közti feszültséget? A lengyel alkotmányos berendezkedés értelmében a köztársasági elnök és a kormány egyetértésében hozhatnak meg külpolitikai döntéseket, ugyanis a végrehajtó hatalom a kormányzat kezében összpontosul, de a közvetlenül választott köztársasági elnök nem csupán egy reprezentatív személyiség, beleszólási joga van honvédelem és a külpolitikai ügyek terén is.

A lengyelek számára nagy csapást jelentett Lech Kaczynski elnök repülőgépének 2010. április 10-i szmolenszki katasztrófája. A katyni mészárlás 70 éves évfordulójának megemlékezésére igyekvő lengyel politikai elit repülőgépe lezuhant. A balesetnek 96 halottja volt, köztük a köztársasági elnök és felesége, több mint negyven vezető lengyel politikus, illetve főtisztviselő.³⁵ A tragédiát követően több ideiglenes köztársasági elnök

³⁴ Jaroslaw Gizinski: Kutya-macska barátság, 2009.12.01, Heti-Válasz, <http://hetivalasz.hu/vilag/kutya-macska-baratsag-17828/> (letöltés ideje: 2012. október 16. 20:30)

³⁵ Lezuhant a lengyel elnök repülőgépe, 2010. április 10., Index.hu, http://index.hu/kulfold/2010/04/10/lezuhan_a_lengyel_elnok_repuloje/ (letöltés dátuma: 2012. november 5. 14:10)

váltotta egymást, majd az előrehozott választáson Bronislaw Komorowski (PP) nyerte el a köztársasági elnöki posztot. A 2011-ben megrendezett parlamenti választásokon ismét a PP aratott győzelmet, így Donald Tusk a Lengyel Parasztpárttal koalícióra lépve alakított kormányt.

A 2009-ben kialakult nemzetközi pénzügyi válság hatásait a Tusk-kormány nagyjából kezelni tudta, ám reformjaik lassultak (egészségügy, oktatás, társadalombiztosítás, infrastrukturális fejlesztések) és nagymértékben nőtt az államadósság is. Ezek együttes hatása ellenére Lengyelország a térség más államaihoz képest elkerülte a recessziót, melyhez nagyban hozzájárult a szomszédos, nem-EU tagállamokkal folytatott kereskedelme. A választások óta azonban a kormány támogatottsága folyamatosan csökken, melyhez az ellenzéki pártok véleménynyilvánítása, az Európai Labdarugó-bajnokság körüli feszültségek (ukrán belpolitikai helyzet, lengyel beruházások késése, szurkolói rendbontások) és a folyamatosan romló gazdasági mutatók is hozzájárultak.

3.2. Az EU csatlakozás hatása a lengyel államra – csatlakozásból származó haszon

Lengyelország számára az EU csatlakozás nagyon pozitív hatásokkal járt. Az elmúlt nyolc év alatt, a csatlakozó országok közül, Lengyelország használta ki a legjobban az EU-tagsággal járó előnyöket. A „felzárkózó” ország rekordnagyságú transzfereket hívott le az EU költségvetéséből (Strukturális Alapokból és Kohéziós Alapból folyósított összegek) melyeket mind fejlesztésekre költött. Ennek köszönhető, hogy a legnagyobb recesszió alatt is nőtt az exportja, valamint 2011-ben az ország 4,3%-os GDP gazdasági növekedést tudott produkálni, ami a balti államok után a második legjobb (2013-ra 2,2%-ot jósolnak).³⁶ Ez annak is köszönhető, hogy az EU tagság miatt, Lengyelország szorosabb gazdasági kapcsolatot tudott kialakítani az északi gazdasági modellt követő országokkal (Benelux államok, Skandináv országok, Németország), melyek viszonylag hamar túlestek a gazdasági válság nehézségein. Ezek a mutatók növelték a külföldi befektetők bizalmát, ami ugyancsak pozitívan hatott az ország növekedési mutatóira. Míg az EU GDP-je a 2007-es átlaghoz képest 0,6%-al csökkent, Lengyelországé átlagosan 3,7%-al nőtt, a kumulatív

³⁶ Departament of Economic policy: Economic and Social Impact of Poland's EU membership, accounting for the impact of enlargement on the EU-15 (2004. május 1-től 2012. május 1-ig) Lengyel Köztársaság Budapesti Nagykövetség honlapja, http://www.budapeszt.polemb.net/files/dokumenty/EUmembership_impact.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16. 8:00)

gazdasági növekedése pedig elérte a 15,7%-ot, ami az OECD és az EU tagországok közötti legjobb eredmény.³⁷

Érdekesség, hogy ha Lengyelország növekedése továbbra is így halad, a csatlakozásakor tervezettnél 10 évvel hamarabb, 2027-ben fogja elérni az EU átlagot. A lengyel gazdaság motorja az export, ami a gazdasági válság hatására sem csökkent. Ehhez nagyban hozzájárul, hogy a lengyel mezőgazdasági és élelmiszer termékek felvevőpiaca az EU, ám a nem EU-tagállamokkal (pl. FÁK-országokkal, Oroszországgal, Ukrajnával, az Amerikai Egyesült Államokkal) folytatott kereskedelem sem elhanyagolható. Lengyelország jó példája annak, hogy az EU csatlakozása kínálta lehetőségek miatt nem romlottak a korábbi kereskedelmi kapcsolatai.

A lengyel gazdasági növekedésre nagyon serkentő hatással voltak az EU költségvetéséből lehívott transzferek, melyek 2004-2012 között majdnem 64,9 milliárd eurót tesznek ki.³⁸ Ezek együttes hatása következtében nőni kezdett a külföldi tőkebeáramlás és a hosszú távú beruházások száma, ami a lengyel gazdaság stabilitásához, megbízhatóságához és pozitív megítéléséhez vezetett. Lengyelország ma vezető szerepet tölt be a nemzetközi befektetőknel, valamint az EU hatodik legnagyobb gazdaságává vált.

Az EU csatlakozás a lengyel munkanélküliségi ráták javulására is pozitív hatással volt. 2003-ban az aktív korú népesség 51,4%-t alkalmazták, míg 2011-ben az 59,6%-t. Ez ugyan alulmarad a 64,1%-os EU átlagtól és az Europe 2020 stratégia 71%-os céljaitól is elég távol helyezkedik el.³⁹

A migrációt tekintve a csatlakozást követően 2004-2007-ig a lengyel állampolgárok kivándorlási rátája nőtt, 2007-2008-ban stagnált, majd 2008-tól esni kezdett. Ez valószínűleg a foglalkoztatás növekedése és a pozitív gazdasági változásoknak a hatása,

³⁷ Department of Economic policy: Economic and Social Impact of Poland's EU membership, accounting for the impact of enlargement on the EU-15 (2004. május 1-től 2012. május 1-ig) Lengyel Köztársaság Budapesti Nagykövetség honlapja, http://www.budapeszt.polemb.net/files/dokumenty/EUmembership_impact.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16. 8:00)

³⁸ Department of Economic policy: Economic and Social Impact of Poland's EU membership, accounting for the impact of enlargement on the EU-15 (2004. május 1-től 2012. május 1-ig) Lengyel Köztársaság Budapesti Nagykövetség honlapja, http://www.budapeszt.polemb.net/files/dokumenty/EUmembership_impact.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16. 8:00)

Department of Economic policy: Economic and Social Impact of Poland's EU membership, accounting for the impact of enlargement on the EU-15 (2004. május 1-től 2012. május 1-ig) ³⁹ Lengyel Köztársaság Budapesti Nagykövetség honlapja, http://www.budapeszt.polemb.net/files/dokumenty/EUmembership_impact.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16. 8:00)

valamint az, hogy a lengyel munkaerőt felvevő országokban (pl. az Egyesült Királyságban vagy Írországban) is jelentősen csökkent a munkaerő igény. Az előbbiekkal szorosan összefüggő mutató, hogy a jólét növekedésével a felsőoktatási hallgatók mobilitási kedve is nőni kezdett, mivel most már megengedhetik maguknak egy külföldön töltött szemeszter vagy év eltöltését. A társadalom 81%-a elégedett a tagsággal.⁴⁰

Összegezve tehát az Európai Unió csatlakozás:

- hozzájárult az ország gazdasági növekedéséhez (befektetések növekedése, technológiai fejlődés, export növekedése...),
- bővítette a lengyel munkavállalók lehetőségeit (európai piacokon való munkavállalás),
- lehetőséget adott pénzügyi támogatások lehívására, melyek pozitív hatást gyakoroltak az infrastrukturális, a mezőgazdasági és ipari fejlesztésekre,
- hozzájárult Lengyelország nemzetközi presztízsének növekedéséhez, valamint a külföldi befektetők bizalmának és tőkéjének elnyeréséhez,
- lehetővé tette, hogy Lengyelország Európa hatodik legnagyobb gazdaságává nőhesse ki magát.⁴¹

Lengyelország jelenlegi gazdasági helyzetét tekintve, 2012-ben a gazdasági növekedés lassulni látszik, ami nem meglepő, hiszen várható volt, hogy a gazdasági válság visszább húzza a szárnyaló országot. Az előrejelzések szerint azonban a visszaesés nem lesz annyira számottevő, mint a többi EU tagországban. Egy dolog biztos, a lengyel kormánynak a következő években a költségvetés stabilizására és az államadósság visszaszorítására kell törekednie.⁴²

⁴⁰ Departament of Economic policy: Economic and Social Impact of Poland's EU membership, accounting for the impact of enlargement on the EU-15 (2004. május 1-től 2012. május 1-ig) Lengyel Köztársaság Budapesti Nagykövetség honlapja, http://www.budapeszt.polemb.net/files/dokumenty/EUmembership_impact.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16. 8:00)

⁴¹ Csicsai Máté: Akiknek bejött az európai integráció, 2011. szeptember 15., Kitekintő.hu, http://kitekinto.hu/europa/2011/09/15/akiknek_bejott_az_europai_integracio (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:30)

⁴² Csicsai Máté: Nagy hatalom születik Közép-Európában? Lengyelország új külpolitikája, 2012. március 20., Kitekintő elemzések 12., http://kitekinto.hu/downloads/kitekinto_elemzesek_lengyelorszag_kulpolitikaja_2012.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:10)

3.3. Lengyelország kül-, és Európa-politikája

2005 és 2007 között a jobboldali kormánypárt, a nemzeti tradícióhoz szorosan kötődő Jog és Igazságosság párt agresszív külpolitikai intézkedései korántsem kedveztek Lengyelország külkapcsolatainak. E rövid „protekcionista” időszakot az állandó konfliktus és nézeteltérés jellemezte, nem csak Lengyelország bilaterális kapcsolataival, hanem az EU-val szemben egyaránt. A kormány nacionalista, „agresszív” politikát kezdett hirdetni, melynek része volt többek között az ország számára stratégiaileg fontos energiaipari cégek megvédése „az ellenséges külföldi felvásárlóktól”⁴³ vagy az egyéb nemzetközi tabukat feszegető megnyilvánulása. Az egyik legnagyobb botrányt kiváltó nyilatkozata Jaroslaw Kaczynski-nek 2007-ben volt, a Nizzai szerződés „kettős többségi” szavazás bevezetésénél, mely a tagállamok 55%-ával és az EU állampolgárok 65%-ával fogadna el bizonyos rendelkezéseket. A miniszterelnök sérelemként hozta fel a második világháborúban, a németek miatt elvesztett ötmillió állampolgárt, mivel így választási hátrányba kerültek. Ez egyik uniós politikusnak sem volt szimpatikus lépés.⁴⁴

Nehezítő tényezőként jelent meg a külpolitikában az is, hogy az alkotmányos berendezkedés értelmében a köztársasági elnök és a kormány egyetértésében hozhatnak meg külpolitikai döntéseket, mely Jaroslaw Kaczynski elnöksége (2005-2010) alatt számos belpolitikai konfliktushoz vezetett, főleg 2007 és 2010 között, az első Tusk-kormány (2007-től) megalakulása után.

Donald Tusk kormányzása óta új lengyel külpolitikát kezdtek el hirdetni, ami rendkívül sikeresen képviseli a lengyelek érdekeit nemcsak Brüsszelben, hanem a világpolitikában egyaránt. Az integráció és Európa párti Radoslaw Sikorski külügyminiszter (2007-), elismeri, hogy az Unió a lehetőségek tárházát kínálja, melyeket a fejlődés érdekében ki kell használni. Lengyelország folyamatos erősödése miatt egyre inkább vezető szerepre törekszik, elvárja, hogy gazdasági mutatói alapján a döntő, nagyhatalmi tagállamok egyikének tekintsék. Lengyelország földrajzi fekvése és mérete miatt geopolitikailag is fontos. Központi helyet foglal el a Visegrádi négyek együttműködésében, összekötő

⁴³ Sokasodó EU-lengyel konfliktusok, 2006. július 27., Világgazdaság online, <http://www.vg.hu/gazdasag/sokasodo-eulengyel-konfliktusok-134459> (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:30)

⁴⁴ George Jones: Poland breaks the taboo and mentions the war, 2007. június 22, The Telegraph, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1555351/Poland-breaks-EU-taboo-and-mentions-the-war.html> (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:45)

szereppel rendelkezik a Balti-államok, Ukrajna, a FÁK-államok, Oroszország, Közép- és Nyugat-Európa között valamint fontos része a Weimari Háromszögnek is.⁴⁵

Érdekesség, hogy a lengyel külpolitika 2007 óta tudatosan épül fel és inkább az EU nagyhatalmaival (elsősorban Németországgal és Franciaországgal) való együttműködésre fókuszál, az eddig fontosnak tartott regionális együttműködéseket pedig háttérbe szorította. A külpolitikájára jellemző a kelet-nyugati irányvonal, tehát az Egyesült Államok, Nyugat-Európa és Oroszország felé nyitás, míg az észak-déli vonalat inkább elhanyagolja.

Külpolitikájának változását nagyban befolyásolta a 2011-es lengyel EU-elnökség és a 2012-es V4 elnökség is, melyet a következő fejezetben fejtek ki.

3.3.1. A lengyel – német - francia kapcsolat

Lengyelország már EU tagsága előtt is fontos szerepet szánt Németországnak és Franciaországnak, mely 1991-ben kialakult informális találkozókban teljesedett ki, az úgynevezett Weimari Háromszögben. A találkozók elsődleges célja az volt, hogy segítsék Lengyelországot euroatlanti csatlakozásában, azaz a NATO és az EU tagság elérésében. A találkozók 2004-ben bizonyos értelemben céljukat veszítették, így 2006-ra, az agresszív lengyel külpolitika időszakában meg is szűntek.⁴⁶ 2010-ben az új lengyel köztársasági elnök, Bronisław Komorowski a kapcsolatok újraélesztését tűzte ki céljául.⁴⁷ A helyzet akkor vált igazán érdekessé, amikor a Weimari Háromszög másik két tagja Oroszország részvételével kívánt ülésezni, melynek célja, hogy az oroszok is beleszólhassanak a nagyobb volumenű kérdések megvitatásába, valamint a kialakult német-orosz függőség⁴⁸ helyzetének kezelése. Lengyelország eleinte értetlenül és aggodalommal tekintett az ötletre, ám végül jelentős nyitási lehetőségnek értelmezte az oroszok felé, melyet

⁴⁵ Csicsai Máté: Nagyhatalom születik Közép-Európában? Lengyelország új külpolitikája., március 20, Kitekintő elemzések 12., 2012 http://kitekinto.hu/downloads/kitekinto_elemzesek_lengyelorszag_kulpolitikaja_2012.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:10)

⁴⁶ Artur Kacprzak: Polska: Nadchodzą głębokie zmiany w polskiej polityce zagranicznej, 2010. június 28, Eastbook.eu, <http://eastbook.eu/2010/06/uncategorized/to-juz-gleboka-przebudowa-polskiej-polityki-zagranicznej-rosja-gosciem-spotkania-ministrow-spraw-zagranicznych-trojkata-weimarskiego/> (letöltés ideje: 2012. október 16. 10:00)

⁴⁷ Komorowski: chcemy ożywić Trójkąt Weimarski, 2010. szeptember 01., Onet.pl, <http://m.onet.pl/biznes,swb64> (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:40)

⁴⁸ Csicsai Máté: Nagyhatalom születik Közép-Európában? Lengyelország új külpolitikája, , 2012. március 20, Kitekintő elemzések 12., http://kitekinto.hu/downloads/kitekinto_elemzesek_lengyelorszag_kulpolitikaja_2012.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:10)

gesztusként fognak értelmezni. Tegyük hozzá, Lengyelország számára is nagy jelentőséggel bírt maga a tudat, hogy felemelkedhetett a nagyhatalmakhoz és legyőzte „oroszfőbiáját”. A háromszög következő nagyobb találkozója 2011-ben jött létre az alapítás huszadik évfordulójának alkalmából, melyen új tartalommal kívánták feltölteni az együttműködést. Megerősítették 2006-os megállapodásukat, hogy 2013-ra közös weimari dandárt hoznak létre.⁴⁹ A lengyel-német viszony erősen meghatározza a jelenlegi lengyel külpolitikát. Az elmúlt öt évben a két ország között kialakult viszony erős függést feltételez Lengyelország a Kohéziós Alapra támaszkodott, melynek finanszírozói a legnagyobb nettó befizetők, köztük Németország. Német részről pedig a kialakult kereskedelmi függés az a meghatározó tényező, mely a lengyel gazdasági növekedést és a monetáris unióba való belépést szorgalmazza.⁵⁰

A lengyel-francia viszony már nem mondható ilyen zökkenőmentesnek. Nicolas Sarkozy volt francia miniszterelnök kettéosztotta volna az európai országokat eurozóna tag és nem-eurozóna tagra. A francia elgondolás szerint a az eurozóna országai hoznák a főbb pénzügyi döntéseket, amely hamar a lengyelek nemtetszését váltotta ki. A lengyel vezetés (az akkori EU-elnökség) felemelte a hangját a javaslat ellen és kérte a lengyel érdekek figyelembe vételét. Érdekes, hogy Lengyelországot ebben az esetben nem akadályozónak, hanem egy problémával rendelkező félnek tekintették és jogosnak vélték érdekeinek védelmét. Az elfogadott javaslat végül kompromisszumos volt, melyben a lengyelek és a többi nem-eurozóna tag jött ki győztesen.⁵¹

A két európai nagyhatalom rájött, hogy az eddig csak feltörekvőben lévő Lengyelországra ezentúl komoly partnerként kell tekinteni. Tudatosan felépített külpolitikája, és geopolitikai helyzete komoly szövetségessé teszi.

2011 novemberében, az EU-elnökség eredményein felbuzdulva Sikorski Berlinben tartott beszédében összegezte és egyben megerősítette az elmúlt év lengyel irányvonalát.

⁴⁹ Marcel Dickow, Hilmar Linnenkamp, Jean-Pierre Maulny, Marcin Terlikowski: Weimar Defence Cooperation, 2011. november, SWP Working Paper, http://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/arbeitspapiere/Weimar_DefCoop_2011.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16. 11:00)

⁵⁰ Csicsai Máté: Nagyhatalom születik Közép-Európában? Lengyelország új külpolitikája, 2012. március 20, Kitekintő elemzések 12., http://kitekinto.hu/downloads/kitekinto_elemzesek_lengyelorszag_kulpolitikaja_2012.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:10)

⁵¹ Csicsai Máté: Nagyhatalom születik Közép-Európában? Lengyelország új külpolitikája, 2012. március 20, Kitekintő elemzések 12., http://kitekinto.hu/downloads/kitekinto_elemzesek_lengyelorszag_kulpolitikaja_2012.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:10)

Beszédében szolidáris teherviselésre hívta fel Németországot. Hangsúlyozta, hogy Németország az egyetlen olyan európai ország, mely a legtöbbet nyerte az integrációból, nem érintette recesszió, ennek ellenére sokban hozzájárult a gazdasági válság létrejöttéhez és emiatt több terhet kellene vállalnia az eurozóna összeomlásának elkerülése érdekében.⁵² Rávilágított az EU strukturális gyengeségeire és az intézményi átalakítások lehetséges formájára (pl. Európai Tanács és az Európai Bizottság irányítását vonják össze, azt egy személy végezze, a fő uniós szervezetek legitimitását erősítésük meg, a Bizottságnak kisebbnek kell lennie...),⁵³ valamint konkrét tervekkel is előállt az Európai fiskális föderáció alapjait illetően.⁵⁴ Beszédében hangsúlyozta, hogy a lengyelek hajlandóak beállni a német vezetés mögé, ha beleszólást biztosítanak a döntéshozatalba.

Mondani sem kell, hogy a lengyel ellenzék körében a beszéd hatalmas felháborodást keltett. A kormányt megvádolták a szuverenitás feladásával, valamint előkerültek az egykori német sérelmek is.⁵⁵ Természetesen a vádak nem teljesen alaptalanok, hiszen a lengyel kormány valóban a német gazdaságtól való függésbe tereli az országot, ám látnunk kell, hogy a kormány a pragmatizmus jegyében igyekszik maximálisan kihasználni a gazdasági növekedés fenntartásához szükséges kapcsolatokat (akár az egykori ellenségeivel is együttműködik, ha haszna származik belőle),⁵⁶ valamint igyekszik úgy pozicionálni az országot, hogy a jövőben ténylegesen vezető hatalomként tekintsenek az országra. És ez könnyen elérhető, hiszen „olyan hozzáadott értéket jelentene az euró övezetnek, amire szüksége van: ez pedig a stabilitás.”⁵⁷ Mindezt erősíti, hogy a lengyel lakosság túlnyomó részt még mindig pozitívan tekint az integrációs folyamatra.

Sikorski: German inaction is scarier than Germans in action, 2011. november 29., ⁵² The Economist, <http://www.economist.com/blogs/easternapproaches/2011/11/polands-appeal-germany> (letöltés ideje: 2012. október 16. 12:00)

⁵³ Hamberger Judit: Visegrádi partnereink és Németország, avagy a lengyel külügyminiszter európai víziója, 2012/06, MKI-tanulmányok, <http://www.kulugyiintezet.hu/pub/displ.asp?id=ITSIXT> (letöltés ideje: 2012. október 16. 13:00)

⁵⁴ Radosław Sikorski: „Polska a przyszłość Unii Europejskiej”, 2011. november 28., Lengyel Köztársaság Budapesti Nagykövetsége http://www.msz.gov.pl/files/docs/komunikaty/20111128BERLIN/radoslaw_sikorski_polska_a_przyszlosc_ue.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16. 15:20)

⁵⁵ Az uniós föderalizmus ellen tüntettek Lengyelországban, 2012. december 13., Hír24.hu, <http://www.hir24.hu/root/sites/hir24/kulfold/2011/12/13/az-unios-federalizmus-ellen-tuntettek-lengyelorszagban/> (letöltés ideje: 2012. október 16. 16:45)

⁵⁶ Csicsai Máté: Föderális Európát követel a lengyel külügyminiszter, 2011. december 02., Kitekintő.hu, http://kitekinto.hu/europa/2011/12/02/federalis_europat_kovetel_a_lengyel_kulugyminiszter/ (letöltés ideje: 2012. október 16. 17:20)

⁵⁷ Csicsai Máté: Föderális Európát követel a lengyel külügyminiszter, 2011. december 02., Kitekintő.hu, http://kitekinto.hu/europa/2011/12/02/federalis_europat_kovetel_a_lengyel_kulugyminiszter/ (letöltés ideje: 2012. október 16. 17:20)

3.3.2. *A lengyel-orosz kapcsolatok*

A lengyel-orosz kapcsolatokat évszázados előzmények határozzák meg. Összegezve, a két fél rapszódikus történelmi viszonyáról elmondható, hogy 2010-ig az ellenségeskedés (pl. orosz húsipari embargó), a kétarcúság és a jó viszony váltakozása volt rá jellemző. A fordulatot a 2010 márciusában bekövetkezett szmolenszki katasztrófa hozta, mikor az orosz fél rendkívül segítőkészen kezelte a kialakult helyzetet. A tragédiát követően mindkét fél részéről gesztusok érkeztek, melyek a kölcsönös együttműködésre való hajlandóságot tükrözték. Ugyan a lengyel állampolgárok többsége a történelmi sérelmek miatt tartott a közös együttműködéstől, mégis sokan belátják ennek szükségességét.

A két ország egymásnak kölcsönösen nagyon sokat tud nyújtani. . Orosz részről biztosított egy hatalmas felvevőpiac, az energiapiac, valamint az óriási magántőke, amit az orosz vállalkozók szívesen befektetnének. Lengyelországnak a költségvetés stabilizálásához, a forráshiány ellensúlyozásához és a további infrastrukturális fejlesztésekhez egyértelműen szüksége lenne az orosz tőkére. Cserébe a lengyelek, a Németországgal való közvetlen összeköttetést és növekvő európai befolyást tudnának biztosítani. Fontos megemlíteni, hogy a német-orosz kapcsolatok is létfontosságúvá váltak biztonságpolitikai, valamint energiapolitikai szempontból. A Lengyelországot kikerülő Északi - Áramlat megépítése fájó pont volt a lengyelek számára, amit egyértelműen barátságtalan lépésnek könyvelt el a két állam részéről,⁵⁸ ám mostanra garanciát kapott egy kis „pótvezeték” megépítéséről, mely amely Greifswaldból indul majd.⁵⁹ A jelenlegi egyetlen ütközőpont a lengyel-orosz kapcsolatokban a Keleti Partnerség lehet, mely a lengyelek egyik kedvelt programja, viszont orosz érdekszférába történő beavatkozás. A kezdeményezés azonban még a jelenlegi formájában nem veszélyezteti a felek érdekeltségeit, ez majd csak néhány év múlva válik esedékessé, egy esetleges keleti bővítés konkrétumainak meghatározásánál.

A lengyel-orosz relációt tekintve 2010-től tudatos érdekpolitikáról beszélhetünk. Mindkét fél tud egymásra támaszkodni a gazdasági válságban ezért nem nemzetek közötti megbékélésről, hanem tiszta gazdasági hasznon alapuló együttműködésről szól.

⁵⁸ Ki jár jól az Északi Áramlattal?, 2010. április 23., Kitekintő.hu, http://kitekinto.hu/europa/2010/04/23/ki_jar_jol_az_eszaki_aramlattal/ (letöltés ideje: 2012. október 16.)

⁵⁹ Ki jár jól az Északi Áramlattal?, 2010. április 23., Kitekintő.hu, http://kitekinto.hu/europa/2010/04/23/ki_jar_jol_az_eszaki_aramlattal/ (letöltés ideje: 2012. október 16. 18:00)

3.3.3. Lengyelország és a kelet-közép európai államok

Lengyelország történelmi múltját tekintve szoros kapcsolatban állt a legtöbb kelet-közép európai állammal. A szovjet érdekszféra részeként hasonló gazdasági, politikai berendezkedés volt rájuk jellemző. A forradalmak és a rendszerváltás is körülbelül egy időben zajlottak le az országokban, valamint egy közös ellenségük is volt: Oroszország. A térség országai hamar konstataáltak, érdemes regionális együttműködésbe fogniuk. 1991-ben Lengyelország, Csehszlovákia és Magyarország informális egyeztetésekbe fogott, és megalakította a Visegrádi Hármakat. A társulás célja eleinte a NATO-hoz és az EU-hoz való csatlakozás elősegítése volt. 2004-re a V4 országok mindegyike átesett az euroatlanti integráción, így új tartalommal kívánták feltölteni az együttműködést, végül pedig az EU-ban történő közös érdekképviselés és közös fellépés lett a cél.⁶⁰ Sajnos a kooperáció nem volt olyan hatásos, mint amilyennek tervezték, melynek több oka is van. 1991-ben megszüntették a Varsói Szerződést és a KGST-t és 1993 elején felbomlott Csehszlovákia. Az EU csatlakozás után az országok eltérő ütemben kezdtek el fejlődni, a fejlődési különbségek előhozták az egykori történelmi sérelmeket, egyes országok politikai lépései sem kedveztek az együttműködésnek (pl. szlovák nyelvtörvény). Az eltérő fejlődési ütemek, a hasonló gazdasági berendezkedés (külföldi tőkeigény) eltérő fejlettségéhez vezettek, különbözőképpen reagáltak a recesszióra, így a nemzetközi megítélésük is elég eltérő lett. Ráadásul a mostani válságban az országok közötti különböző pénznem (elsősorban a szlovák euró), a magas infláció nem biztosítja a kereskedelmi/gazdasági stabilitást a térségben, így nem tudnak egymásra számítani.⁶¹

Lengyelország az utóbbi öt évben a V4 országok fejlődési tendenciájának ellentétét produkálja, ami újbóli konfliktusokhoz és rivalizáláshoz vezethet. (pl. Ki fogja betölteni a keleti országok kapcsolattartójának szerepét? Ki tudja a legtöbb külföldi tőkét magához vonzani?) Lengyelország területe és politikai befolyása akkora, mint a másik három országa együttvéve, így jogosan várnák el tőle, hogy betöltse a vezető szerepet. A jelenlegi

⁶⁰ Janusz Bugajski: Visegrad's past present and future, 2011. június 07., Hungarian Review vol.2 nr.3. , http://hungarianreview.com/article/visegrads_past_present_and_future (letöltés ideje: 2012. október 16. 20:10)

⁶¹ Miklós Gábor: Sikorski: A V4 sikersztóri, 2012. július 06., Népszabadság Online, http://nol.hu/lap/vilag/20120706-sikorski__a_v4_sikersztori (letöltés dátuma: 2012. október 17. 10:00)

lengyel kormánynak, viszont egyáltalán nem érdeke a „kicsikkel” foglalkozni, ha a „nagyok” felfigyeltek rá.⁶²

Természetesen az együttműködést továbbra is folytatni fogják, ám a jelenlegi (2012-es) lengyel V4 elnöki program⁶³ is jól tükrözi, Lengyelország annyi energiát fektet bele, amennyit feltétlenül kell (pl. biztonságpolitikai szempontból), ha már gazdasági haszna nem származik belőle. Azonban ez egy trükkös politikai játszma, hiszen érdekképviselési, azaz politikai szempontból nagyon is érdekében áll a jó kapcsolat látszatának fenntartása. Miért? A V4 országok szavazati súlya az Európai Tanácsban megegyezik Németországgal és Franciaországgal, ami jelentős befolyást jelent a lengyeleknek. Konkrét példával élve Sikorski 2012. nyarán felszólította V4 országokat, hogy a 2014-2020-as költségvetési tárgyalásokon hangolják össze stratégiájukat és közösen képviseljék álláspontjukat.⁶⁴

A lengyel V4 elnöki programban is prioritásként szerepel az európai ügyeket érintő témákban:

- a V4 országok érdekeinek összeegyeztetése,
- a költségvetési stratégiák összehangolása,
- az energiabiztonság megteremtése,
- a Keleti Partnerségben való együttműködés,
- a regionális fejlesztéspolitika kidolgozása,
- a terrorizmus elleni harc,
- a közös kül- (V4-USA, V4+ tárgyalások, ENSZ, Nyugat Balkán bevonása az egyeztetésekbe és integrációjának elősegítése),

⁶² Csicsai Máté: Nagy hatalom születik Közép-Európában? Lengyelország új külpolitikája, 2012. március 20., Kitekintő elemzések 12., http://kitekinto.hu/downloads/kitekinto_elemzesek_lengyelorszag_kulpolitikaja_2012.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:10)

⁶³ 2012/2013 Polish Presidency: Visegrad 4 Integration and Cohesion, Visegradgroup.eu, <http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2012-2013-polish> (letöltés ideje: 2012. október 18. 8:20)

⁶⁴ Sikorski: Alkossunk egységet az uniós tárgyalásokon!: A lengyel külügyminiszter Magyarországon, 2012. július 19., 168óra.hu, <http://www.168ora.hu/globusz/a-visegradi-oroszagok-egyedi-tapasztalata-a-totalitarizmus-tulelese-99016.html> (letöltés ideje: 2012. október 18. 9:00)

- és biztonságpolitika összehangolása (melynek eredménye lesz a 2013-ban felállítandó visegrádi katonai alakulat).⁶⁵

A prioritásokat szektorként is tárgyalja, a legnagyobb hangsúlyt az oktatás, a gazdaság, az infrastruktúra fejlesztése, a kultúra, a regionális fejlesztéspolitika, a mezőgazdaság, a turizmus és a sport kapta.⁶⁶ Úgy értékelem, a programban szereplő célkitűzések minden ország fejlesztési tervében szerepelnek, általánosnak mondhatóak. Nem koncentrálnak egy kiemelt témára sem, ezért szerintem nem érezhető a lengyel cselekvésvágy – a politikai együttműködést leszámítva, ami tisztán érdekepolitika. Ez remekül megmutatkozik Sikorski 2012 nyári turnéján, amikor ellátogatott Prágába, Pozsonyba és Budapestre is. Utazásának célja az volt, hogy biztosítsa a V4 országokat a politikai egységről és összetartásáról,⁶⁷ valamint az EU-ellenes politikát folytató országokban (pl. Csehországban) igyekezett reális érveket sorakoztatni az euróövezet gazdasági válságra gyakorolt jótékony hatásairól és próbálta rávezetni őket álláspontjuk megváltoztatására.⁶⁸

3.3.4. Lengyel – EU kapcsolatok

Lengyelország a rendszerváltás után azonnal az európai integráció felé kezdett orientálódni. Az 1990-es évek elején beadta tagfelvételi kérelmét, majd 2004-ben az Európai Unió hivatalos tagjává vált. Csatlakozását fenntartásokkal kezelte a világpolitika, mivel a többi 2004-ben csatlakozott államhoz képest jelentős hátrányban volt és méretéhez, képességéhez képest jelentősen alul teljesített. Ez azonban a tagság megszerzése után megváltozott. Lengyelország hatalmas gazdasági fejlődésen ment keresztül, remekül kihasználta a Kohéziós- és Strukturális Alapokból származó hasznot és dinamikus növekedésbe kezdett mind gazdaságilag,⁶⁹ mind politikailag. 2007, az első Tusk-kormány

⁶⁵ George Friedman: Visegrad new european military force, 2011. május 17., Starfor.com, <http://www.stratfor.com/weekly/20110516-visegrad-new-european-military-force> (letöltés ideje: 2012. november 04. 12:10)

⁶⁶ 2012/2013 Polish Presidency: Visegrad 4 Integration and Cohesion, Visegradgroup.eu, <http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2012-2013-polish> (letöltés ideje: 2012. október 18. 8:20)

⁶⁷ Sikorski: Alkossunk egységet az uniós tárgyalásokon!: A lengyel külügyminiszter Magyarországon, 2012. július 19., 168óra.hu, <http://www.168ora.hu/globusz/a-visegradi-oroszok-egyedi-tapasztalata-a-totalitarizmus-tulelese-99016.html> (letöltés ideje: 2012. október 18. 9:00)

⁶⁸ Sikorski: Európa legfőbb gazdasági problémája az adósságválság, 2012. július 04., Népszava online, http://www.nepszava.hu/articles/article.php?id=566817&referer_id=friss (letöltés ideje: 2012. október 18. 11:10)

⁶⁹ Department of Economic policy: Economic and Social Impact of Poland's EU membership, accounting for the impact of enlargement on the EU-15 (2004. május 1-től 2012. május 1-ig) Lengyel Köztársaság

óta felépített tudatos külpolitikájának és a gazdasági válságra való reakciójának köszönhetően megváltoztatta Európai Unió, gazdasági, politikai valamint társadalmi súlyát és megítélését. Lengyelországra már nem úgy tekintenek, mint egy feltörekvőben lévő országra, hanem mint az EU hatodik legnagyobb gazdaságára. A lengyel vezetés tudatosan kihasználja politikai és gazdasági súlyát egyaránt a nagyobb befolyás érdekében és – ami az EU-s vezetőknek nem annyira szimpatikus – fitogtatja Kelet-Közép Európára és a keleti országokra gyakorolt hatalmát. Megjegyezném, hogy az EU-ban elért szerepéhez a pusztán szerencsénél és a jó politikánál azért többre volt szükség. Úgy gondolom, a lengyel megítélésen nagyon sokat dobott, hogy egy volt miniszterelnököt (1997-2001), Jerzy Buzek-et választották az Európai Parlament elnökévé (2009-2012). Buzek higgadt, kompromisszumképes politikus, aki remekül tudta a lengyel stratégiai terveket az EU-n belül kommunikálni. „Belső ember” volt még Janusz Lewandowski jelenleg kormánypárti politikus, aki az Európai Bizottságban az EU költségvetési biztosnak tisztét tölti be.⁷⁰ Ők ugyan beleszólási jogkörrel nem rendelkeztek, de segíteni tudtak a megfelelő szálak kialakításában.⁷¹ A EU-n belüli helyezkedés döntő pontja még a 2011. július-december között tartó lengyel EU-elnökség. A pozíció pont jókor jött a lengyeleknek, mivel a „lengyel csoda” ekkor már egyértelmű volt.⁷² „A lengyel elnökség elsődleges céljai

- a gazdasági növekedés erősítése és a társadalmi bizalom visszanyerése,
- a „biztonságos Európa”, azaz a biztonság- és védelempolitika,
- és a „nyitottság hasznát élvező Európa, azaz a szomszédságpolitika, horvát és török csatlakozás elősegítése és a Keleti Partnerség elmélyítése”.⁷³

A három prioritás mellett nagy hangsúlyt fektetett az energiabiztonság kiépítésére, a válságkezelésre, az új Közös Agrárpolitikára, az európai kohéziós politikára, az

Budapesti Nagykövetség honlapja,

http://www.budapest.polemb.net/files/dokumenty/EUmembership_impact.pdf (letöltés ideje: 2012. október 18. 8:00)

⁷⁰ Lengyel-EU elnökség, 2011. július 01., Nézőpontintézet.hu, <http://nezopontintezet.hu/aktualis/lengyel-eu-elnoksag/> (letöltés ideje: 2012. október 18. 14:00)

⁷¹ Gość Niedzielny: JAK WYJŚĆ Z DOLKA? rozmowa z prof. Jerzym Buzkiem, 2009. május 03., Jerzy Buzek hivatalos oldala, <http://www.buzek.pl/node/7130> (letöltés ideje: 2012. október 18. 15:10)

⁷² Douglas Blakey: Polish miracle astounds analysts, 2010. szeptember 30., Retail Banker, <http://www.vrl-financial-news.com/retail-banking/retail-banker-intl/issues/rbi-2010/rbi-640-641/polish-miracle-astounds-anal.aspx> (letöltés ideje: 2012. október 18. 14:40)

⁷³ A lengyel EU-elnökség (2011), Lengyel Nagykövetség budapesti nagykövetsége, http://www.budapest.polemb.net/files/dokumenty/HVG%20melleklet_2011%20julius.pdf (2012. október 18. 14:00)

infrastrukturális fejlesztésekre, Lengyelország csatlakozására az euróövezethez és a különböző kulturális programokra.⁷⁴ A program összességében átfogó, kiemeli és összegezi a problémákat, és hangsúlyozza, hogy Lengyelország dinamikus, korszerű gazdasággal rendelkező feltörekvő ország. A belpolitikai bizonytalanságai és az eurozóna válsága ellenére⁷⁵ sikerült nagyot alkotnia, mivel elfogadták a tagállamok gazdaságpolitikájának összehangolását segítő hatos jogszabálycsomagot, illetve sikerült elkerülni az ominózus francia ötletet, hogy mély törésvonalat alakítsanak ki az euróövezet országai és az azon kívüli tagállamok között.⁷⁶

Ami a lengyelek a többi EU-s projekthez való hozzáállását illeti: a Közös Agrárpolitikáról pozitívan gondolkoznak, a jelenlegi javaslatokkal nem értenek teljesen egyet, de bizonyára konszenzusos megoldás fog születni ez ügyben. A bővítéssel (horvát, török, montenegrói, szerbiai, izlandi) kapcsolatban nincsen kifogása, a Keleti Partnerséghez tartozó országok vízumliberalizációját támogatja, az energiapolitikában elsősorban a megújuló-energiastratégiára koncentrálnak.

Elmondható, hogy a legnagyobb EU tervekkel összhangban áll a lengyel politika és a gazdasági, bankuniót illető kérdéseket leszámítva konfliktusokra nem nagyon lehet számítani. Úgy gondolom, a jelenleg képviselt lengyel kompromisszumos politika mindenképpen az ország javára fog válni.

3.4. Lengyelország nemzetközi szerepének változása

A lengyel EU-elnökség pozitív értékelését követően a lengyel kormány felbátorodott és többször nyilvánította ki véleményét a nyilvánosság előtt. Sikorski első nagyobb vihart kavarázó beszéde 2011 novemberében, Berlinben hangzott el, ahol felszólította az EU nagyhatalmokat - elsősorban Németországot - a válságkezelésben való aktívabb részvételre, a szolidárisabb tehervállalásra.

Érdekes fordulat történt 2012 szeptemberében. Szeptember 6-án a kelet-közép európai államok képviselői Pekingbe utaztak. A látogatás célja Kína és a közép-kelet európai

⁷⁴ A lengyel EU-elnökség (2011), Lengyel Nagykövetség budapesti nagykövetsége, http://www.budapest.polemb.net/files/dokumenty/HVG%20melleklet_2011%20julius.pdf (2012. október 18. 14:00)

⁷⁵ Lengyel-EU elnökség, 2011. július 01., intézet.hu, <http://nezopontintezet.hu/aktualis/lengyel-eu-elnoksag/> (letöltés ideje: 2012. október 18. 14:00)

⁷⁶ Sok téma kötötte össze a magyar és a lengyel EU-elnökségi programot, 2012. január 09., Népszava Online, <http://www.nepszava.hu/articles/article.php?id=508570#null> (letöltés ideje: 2012. október 18. 16:35)

államok közti kapcsolat erősítése, egy átfogóbb és kiegyensúlyozottabb kínai-európai viszony kialakítása, valamint a recesszió nehézségein való segítség.⁷⁷ A megegyezés ugyan csak egy titkárság felállítását tartalmazta, mégis hatalmas jelentőségű lépés volt. A jelenlegi helyzetben a külföldi tőke sokat lendíthet az ország gazdaságán, így már a befektetés lehetősége is sokat számít. Egy héttel a találkozó után, szeptember 14-én lengyel részről fordulat következett. Sikorski találkozott Csing Jang Jiechi kínai külügyminiszterrel, akivel a lengyel-kínai kapcsolatok erősítéséről tárgyaltak. Megállapodás született a lengyel-kínai kormányközi partnerségről, szó esett a felek közti gazdasági, energetikai együttműködésről beleértve a kőolaj és földgáz technológiai fejlesztéseit. Érdekesség, hogy a külügyminiszter ezen kívül részt vett egy lengyel-kínai energetikai konferencián is, melyen a két fél legnagyobb energetikai cégei is képviseltették magukat. Ez nagyon komoly jövőbeni együttműködési szándékról tesz tanúbizonyságot.⁷⁸

A találkozó megszervezése számottevő lehet a visegrádi országokkal való kapcsolatban. Lengyelország veszélyes, saját érdekeket hangsúlyozó politikát folytat. A kelet-közép európai országok képviselői mind egy esetleges üzlet reményével utaztak Pekingbe, Lengyelország pedig később csapott le. Nyilván hozzájárul ehhez a megnövekedett politikai súlya, de biztosan konfliktusforrást fog eredményezni és nem csak a V4-ek között. Belegondolva sem az EU-nak, sem Oroszországnak nem fűződik akkora érdeke a lengyel-kínai kapcsolatokhoz.

2012. szeptember közepén a Varsóban megrendezett EU11-ek konferencián szó esett az európai bankunióról, ahol Sikorski kijelentette, hogy Lengyelország támogatja a gazdasági kormányzást, ám az Európai Bizottság javaslata jelenlegi formájában Lengyelország számára elfogadhatatlan. Sikorski 2011 novemberi beszédét megerősítve kijelentette, hogy Lengyelország idővel minden bizonnyal be fog lépni az európai bankunióba és bankfelügyelet rendszerébe, amint az euro-övezet tagjává válik, hiszen ez a közös érdekeket szolgálja majd. Amíg a belépés nem történik meg, addig is szeretne befolyással lenni ezen intézmények struktúrájának alakulására. A találkozáson közös megegyezéssel megszületett jelentés tartalmazza, hogy e tagországok számára abszolút prioritásként

⁷⁷Szorosabbá válik az együttműködés Kína, valamint a közép- és kelet-európai országok között, 2012. szeptember 07., Kormány.hu, <http://eu.kormany.hu/szorosabba-valik-az-egyuttmukodes-kina-valamint-a-kozep-es-kelet-europai-orszagok-kozott> (2012. október 18. 17:20)

⁷⁸Minister Radosław Sikorski w Pekinie – nowy wymiar relacji z Chinami, 2012. szeptember 11., Lengyel Külügyminisztérium honlapja, <http://www.ms.gov.pl/Minister,Radoslaw,Sikorski,w,Pekinie,,nowy,wymiar,relacji,z,Chinami,57476.html> (letöltés ideje: 2012. október 10. 11:55)

jelenik meg a monetáris és gazdasági unió erősítése és bíznak az euroválság végében.⁷⁹ Fontos megemlíteni, hogy a találkozó résztvevői között (Ausztria, Belgium, Dánia, Franciaország, Spanyolország, Hollandia, Luxemburg, Németország, Lengyelország, Portugália és Olaszország), Lengyelország kivételével nem volt jelen egy kelet-közép európai ország sem, annál az egyszerű oknál fogva, hogy rájuk jelenleg még nem tekintenek igazi EU partnerként, és ezt sikerült Lengyelországnak legyőznie.

2012. szeptember végén Sikorski a varsói megbeszélés eredményein felbuzdulva Oxford mellett tartott beszédet, ahol bírálta a britek euroszepticismusát. Kifejtette, hogy az Egyesült Királyságnak nagyobb részt kellene vállalnia az EU életében, hiszen erős belpolitikai pólust tudna biztosítani. Ez ugyan az Egyesült Királyság szabadságának és önálló erejének csorbulásához vezetne, de ezt az áldozatot fel kellene vállalniuk egy erősebb Európai Unió érdekében.⁸⁰ „Én hiszek a logikus és igazságos Európa-projektben. A hazám, Lengyelország, mindent meg fog tenni annak érdekében, hogy ez létrejöhessen.”⁸¹

Lengyelország biztonságpolitikájáról említve néhány szót, az 1999-es NATO csatlakozás óta jelentősen bővült. Ugyan az ország még mindig a NATO-ra támaszkodik, szeretné, ha ott is némi befolyással rendelkezne és érvényesíthetné érdekeit. Lengyelország támogatja a transzatlanti szervezet modernizációs törekvéseit, valamint részt vesz bizonyos missziókban is (pl. afganisztáni misszió)⁸², melyek a lengyel belpolitika változásának hatására folyamatosan háttérbe szorulnak, mivel jelenleg inkább humanitárius missziókban vesz részt. Lengyel részről fontos politikai lépés, hogy szeretne otthont adni a szövetséges infrastruktúra elemeinek és katonai létesítményeinek, és akár saját rakétavédelmi rendszert

⁷⁹ Beyond the Crisis: Achieving a Europe of Citizens, not only a Europe of States, 2012. szeptember 21., European Movement International, http://www.europeanmovement.eu/index.php?id=6811&tx_ttnews%5Btt_news%5D=9308&cHash=0eea2de0af437dbc8a69d2fd1c4b4fc9 (letöltés ideje: 2012. október 18. 19.30)

⁸⁰ E.L.: Sikorski in Oxford (again), 2012. szeptember 23., The Economist, http://www.economist.com/blogs/easternapproaches/2012/09/poland-and-britain?fsrc=gn_ep (letöltés ideje: 2012. október 18. 16.50)

⁸¹ The Blenheim Palace Speech (on the UK and Europe, Speech by HE Mr Radek Sikorski, Foreign Minister of Poland Blenheim Palace, 21 September 2012, Lengyel Köztársaság londoni nagykövetsége, <http://www.londyn.polemb.net/files/pdf/The%20Blenheim%20Palace%20Speech-ENG.pdf> (letöltés ideje: 2012. október 18. 8:45)

⁸² Prezydent: - Nie deklarujemy pełnej współpracy w nowej misji afgańskiej 2012. május 22., Gazeta Wyborcza, http://wyborcza.pl/1,76842,11771858,Prezydent____Nie_deklarujemy_pelnej_wspolpracy_w_nowej.html (letöltés ideje: 2012. október 18. 20:20)

is létrehozna, mellyel teljesítené a NATO-nak tett kötelezettségeit,⁸³ akár egy jövőbeni viszonzás érdekében.

4. A lengyel külpolitikai stratégia 2012-2016

Az új lengyel külpolitikai stratégia (2012-2016) az eddig felvázolt lengyel szerepváltozást tökéletesen tükrözi. A jelenlegi nehéz gazdasági helyzet köré építi a feladatköröket, valamint külön fejezetet szán az európai uniós politikának. Lengyelország elsősorban a legkényesebb témakörökre szeretne megoldást találni, melyek⁸⁴:

- a gazdasági válságra adott megfelelő válasz,
- a közös piac és a közös valuta jövője,
- a gazdaság további fejlődése,
- az energiabiztonság megteremtése,
- az EU bővítésének tempója,
- demográfiai és migrációs problémák orvoslása,
- állampolgári és emberi jogok védelme.

A lengyel uniós politikát három főnévvel illeti: versenyképesség, szolidaritás és nyitottság, melyeket meg is magyaráz. A versenyképesség fogalma alatt a kiépített egységes piacot és a fokozott K+F ráfordításokat érti, melyek nagy szerepet játszanak az EU világkereskedelemben betöltött szerepének változásában. Lengyelország célja, hogy realizálni tudja az „Europe 2020” stratégia célkitűzéseit és minden uniós államot támogatni kíván ennek megvalósításában. Fontos szerepet tulajdonít egy korrekt és ambiciózus 2014-2020 költségvetésnek, mely megfelelően tudja támogatni a Közös Agrárpolitikát és az egyéb uniós projekteket. A közös energiapolitika is felmerül, mely megteremtené az energiabiztonságot, valamint hangsúlyozza a megújuló energiaforrásokra való áttérést és

⁸³ Dobrowiecki Péter: Saját rakétavédelmi rendszert hoz létre Lengyelország, 2012. szeptember 18., Kitekintő.hu, http://kitekinto.hu/europa/2012/09/18/sajat_raketavedelmi_rendszert_hoz_letre_lengyelorszag/ (letöltés ideje: 2012. október 18. 21:00)

⁸⁴ A lengyel EU-elnökség (2011), Lengyel Nagykövetség budapesti nagykövetsége, 3. oldal, http://www.budapeszt.polemb.net/files/dokumenty/HVG%20melleklet_2011%20julius.pdf (2012. október 18. 14:00)

annak technikai fejlesztését. Lengyelország továbbra is részt kíván venni a Keleti Partnerség alakításában, valamint a G20-as találkozók Uniós álláspont kialakításában is.⁸⁵

A stratégia külön fejezetet szentel a biztonságnak, melyben kiemeli a terrorizmus elleni harcot, valamint a transzatlanti partnerekkel való jó viszony fenntartását. Lengyelország fontos partnere a NATO, ezért igyekszik megerősíteni pozícióját és sürgetné a NATO és az EU közös védelem- és biztonságpolitikai stratégiájának létrejöttét,⁸⁶ mely különleges stratégiai erővel bírna, valamint szeretné, ha a NATO bővülne Ukrajnával és Grúziával – ami az orosz érdekekkel szöges ellentétben áll.

A lengyelek pozíciójuk megtartása érdekében számos formális és informális társulásban igyekeznek képviselni érdekeiket, valamint nem titkolt befolyásukat erősítik. Ezen kapcsolatok közé sorolható a Weimari Háromszög, a Keleti Partnerség programja, a V4 és a lengyel-orosz párbeszéd, melyeket – érthető okokból - mind fejleszteni szeretne a közeljövőben.⁸⁷

Befejezés

Lengyelország nemzetközi megítélésének változását három fontos dátumban határoznám meg, mely 1989, 2004 és 2007.

A második világháborút követően Lengyelország szovjet érdekeltség alá tartozó terület volt, melyet kommunista, totalitárius, a külpolitikailag elzárt rendszer jellemzett. A 90-es években lezajló rendszerváltozások alapvető fordulatváltást hoztak a poszt-szovjet államok külpolitikai szemléletére, mely nyitottabbá és globálisabbá vált. Elkezdődött a „nyugatosodás”, az oroszoktól való függetlenedés. A lengyel kormányok konzekvensen igyekeztek jó és kölcsönös előnyökön alapuló kapcsolatot kialakítani a szomszédos államokkal, ezzel biztosítva a garanciát határai sérthetetlenségére és a kölcsönös elismerésre. Fontossá vált nemzetközi szervezetekkel (NATO, EK/EU, ENSZ) való kooperáció, az európai gazdaságban való aktív részvétel (EGK, OECD) valamint az IMF-

⁸⁵ A lengyel EU-elnökség (2011), Lengyel Nagykövetség budapesti nagykövetsége, 13. oldal, http://www.budapest.polemb.net/files/dokumenty/HVG%20melleklet_2011%20julius.pdf (2012. október 18. 14:00)

⁸⁶ A lengyel EU-elnökség (2011), Lengyel Nagykövetség budapesti nagykövetsége, 16. oldal, http://www.budapest.polemb.net/files/dokumenty/HVG%20melleklet_2011%20julius.pdf (2012. október 18. 14:00)

⁸⁷ A lengyel EU-elnökség (2011), Lengyel Nagykövetség budapesti nagykövetsége, 21. oldal, http://www.budapest.polemb.net/files/dokumenty/HVG%20melleklet_2011%20julius.pdf (2012. október 18. 14:00)

el való együttműködés, ami ugyan növelte az ország kiszolgáltatottságát, de biztosította a fejlődés lehetőségét.

2004. május 1-jén Lengyelország további kilenc országgal együtt csatlakozott az Európai Unióhoz. A csatlakozást követő öt évben bekövetkezett a „lengyel csoda”. A csatlakozó országok közül, ő használta ki a legjobban az EU-tagsággal járó előnyöket, rekordnagyságú transzfereket hívott le az EU költségvetéséből, melyeket mind fejlesztésekre fordított. 2011-ben a recesszió alatt, a kumulatív gazdasági növekedése elérte a 15,7%-ot, ami az OECD- és az EU-tagországok közötti legjobb eredmény. A pozitív mutatók növelték a külföldi befektetők bizalmát, ami katalizátorként hatott az egész gazdaságra.

2005 és 2007 között Lengyelországban a jobboldali Jog és Igazságosság kormánypárt agresszív külpolitikája korántsem kedvezett a lengyel külkapcsolatoknak. E rövid „protekcionista” időszakot az állandó konfliktus és nézeteltérés jellemezte a kül- és belpolitikában egyaránt. A lengyel alkotmányos berendezkedés értelmében a köztársasági elnök és a kormány egyetértésében hozhatnak meg külpolitikai döntéseket. Ez a berendezkedés Jarosław Kaczyński elnöksége (2005-2010) alatt számos belpolitikai konfliktushoz vezetett, főleg 2007 és 2010 között, az első Tusk-kormány (2007–2011) alatt. Ekkor Lengyelország új külpolitikai irányvonalat határozott meg, amely tudatosan épül fel és inkább a világ nagyhatalmaival (elsősorban Németországgal, Franciaországgal, Oroszországgal, az Amerikai Egyesült Államokkal és Kínával) való együttműködésre fókuszál.

Radosław Sikorski külügyminiszter (2007-) integráció- és Európa-pártiként elismeri, hogy az Unió lehetőségek tárházát kínálja és ezeket a fejlődés érdekében ki kell használnia. Lengyelország földrajzi fekvése és mérete miatt geopolitikailag fontos, központi helyet foglal el a Visegrádi négyek együttműködésében, összekötő szereppel rendelkezik a Balti-államok, Ukrajna, a FÁK-államok, Oroszország és Európa között, valamint tagja a Weimari Háromszögnek is.

A második Tusk-kormány (2011-) tudatos külpolitikájának és a gazdasági válságra való reakciójának köszönhető, hogy Lengyelország már nem egy feltörekvőben lévő ország, hanem az EU hatodik legnagyobb gazdasága.

Az előrejelzések alapján Lengyelország gazdasági növekedése csökkenni fog, de politikai befolyása biztosan nem, mely a karizmatikus és tudatos miniszterelnök és integrációpárt külügyminiszter erős fellépésének lesz köszönhető.

Felhasznált irodalom

Könyvek

- N. Davies: Lengyelország története, Osiris kiadó, 2006, 105-107, 146, 381-385 oldal
- R.Kuźniar, Droga do wolności: polityka zagraniczna III RP, Warszawa, 2008, 26-28. Oldal
- A. Czarnocki, D. Kondrakiewicz: Uwarunkowania, koncepcje i realizacja polityki zagranicznej Polski (in: M. Pietraś, Międzynarodowe stosunki polityczne), Lublin, 2006, 601-602 oldal
- A. Czubiński: Historia Polska XX Wieku, Poznań, 2005, 258-260 oldal
- Mitrovits Miklós: A remény hónapjai... A lengyel Szolidaritás és a szovjet politika, 1980-1981 (részlet), http://kelet-europa.blog.hu/2011/04/30/ii_janos_pal_papa_es_a_lengyel_szolidaritas (letöltés dátuma: 2012. október 19.)

Tanulmányok, elemzések, hivatalos dokumentumok

- Bugajski: Visegrad's past present and future, Hungarian Review vol.2 nr.3., 2011. június 07., http://hungarianreview.com/article/visegrads_past_present_and_future (letöltés ideje: 2012. október 16. 20:10)
- Janusz Grzegoz: Nemzetiségi kisebbségek a mai Lengyelországban, Regio – Kisebbség, politika, társadalom 1994. 5. évf. 1.sz., <http://epa.oszk.hu/00000/00036/00017/pdf/04.pdf> (letöltés dátuma: 2012. november 02. 19:00)
- Kitekintő elemzések 12., Csicsai Máté: Nagyhatalom születik Közép-Európában? Lengyelország új külpolitikája, 2012. március 20, http://kitekinto.hu/downloads/kitekinto_elemzesek_lengyelorszag_kulpolitika_2012.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:10)

- Lengyel-EU elnökség, Nézőpontintézet.hu, 2011. július 01.,
<http://nezopontintezet.hu/aktualis/lengyel-eu-elnokseg/> (letöltés ideje: 2012. október 18. 14:00)
- Lengyel Köztársaság 1997. június 2.-i Alkotmánya, art.6 (saját fordítás)
<http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/konst.htm> (letöltés ideje: 2012. október 16. 14:10)
- Lengyel Köztársaság Budapesti Nagykövetség honlapja, Departament of Economic policy: Economic and Social Impact of Poland's EU membership, accounting for the impact of enlargement on the EU-15 (2004. május 1-től 2012. május 1-ig)
http://www.budapeszt.polemb.net/files/dokumenty/EUmembership_impact.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16. 8:00)
- MKI-tanulmányok, Hamberger Judit: Visegrádi partnereink és Németország, avagy a lengyel külügyminiszter európai víziója, 2012/06,
<http://www.kulugyiintezet.hu/pub/displ.asp?id=ITSIXT> (letöltés ideje: 2012. október 16. 13:00)
- Lengyel Nagykövetség budapesti nagykövetsége, A lengyel EU-elnökség (2011), 3, 13, 16, 21 oldal,
http://www.budapeszt.polemb.net/files/dokumenty/HVG%20melleklet_2011%20julius.pdf (2012. október 18. 14:00)
- Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, (A Lengyel Köztársaság Biztonságpolitikai stratégiája), Varsó, 2007,
http://www.wp.mil.pl/pliki/File/zalaczniki_do_stron/SBN_RP.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16. 14:00)
- SWP Working Paper, Marcel Dickow, Hilmar Linnenkamp, Jean-Pierre Maulny, Marcin Terlikowski: Weimar Defence Cooperation, 2011. november, http://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/arbeitspapiere/Weimar_DefCoop_2011.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16. 11:00)
- The Online Source for World Trade Law, Central European Free Trade Agreement, 1992. december 21,

<http://www.worldtradelaw.net/fta/agreements/cefta.pdf> (letöltés ideje: 2012. október 15. 8:40)

- Visegradgroup.eu, 2012/2013 Polish Presidency: Visegrad 4 Integration and Cohesion, <http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2012-2013-polish> (letöltés ideje: 2012. október 18. 8:20)

Internetes folyóiratok

- 168óra.hu, Sikorski: Alkossunk egységet az uniós tárgyalásokon!: A lengyel külügyminiszter Magyarországon, 2012. július 19., <http://www.168ora.hu/globusz/a-visegradi-orszagok-egyedi-tapasztalata-a-totalitarizmus-tulelese-99016.html> (letöltés ideje: 2012. október 18. 9:00)
- Eastbook.eu, Artur Kacprzak: Polska: Nadchodzą głębokie zmiany w polskiej polityce zagranicznej, 2010. június 28., <http://eastbook.eu/2010/06/uncategorized/to-juz-gleboka-przebudowa-polskiej-polityki-zagranicznej-rosja-gosciem-spotkania-ministrow-spraw-zagranicznych-trojkata-weimarskiego/> (letöltés ideje: 2012. október 16. 10:00)
- European Movement International, Beyond the Crisis: Achieving a Europe of Citizens, not only a Europe of States, 2012. szeptember 21., http://www.europeanmovement.eu/index.php?id=6811&tx_ttnews%5Btt_news%5D=9308&cHash=0eea2de0af437dbc8a69d2fd1c4b4fc9 (letöltés ideje: 2012. október 18. 19:30)
- Encyclopedia Britannica, Tadeusz Mazowiecki szócikk, <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/371268/Tadeusz-Mazowiecki> (letöltés ideje: 2012. október 16. 16:20)
- Gazeta Wyborcza, Prezydent: - Nie deklarujemy pełnej współpracy w nowej misji afgániskiej, 2012. május 22., http://wyborcza.pl/1,76842,11771858,Prezydent___Nie_deklarujemy_peln_ej_wspolpracy_w_nowej.html (letöltés ideje: 2012. október 18. 20:20)
- Heti-Válasz, Jaroslaw Gizinski: Kutya-macska barátság, 2009.12.01,

- <http://hetivalasz.hu/vilag/kutya-macska-baratsag-17828/> (letöltés ideje: 2012. október 16. 20:30)
- Hír24.hu, Az uniós föderalizmus ellen tüntettek Lengyelországban, 2012. december 13., <http://www.hir24.hu/root/sites/hir24/kulfold/2011/12/13/az-unios-foderalizmus-ellen-tuntettek-lengyelorszagban/> (letöltés ideje: 2012. október 16. 16:45)
 - Hódmezővásárhelyi Integrált Szakképző Központ Szakiskola és Szakközépiskola Gregus Máté Tagintézmény, Karol Józef Wojtyła önéletrajza, , <http://www.kzs.hu/hirdetes/Papa/eletrajz.htm> (letöltés dátuma: 2012. november 5. 14:40)
 - HVG.hu, II. János Pál (1920-2005), 2005. április 02., <http://hvg.hu/vilag/20050402nekrolog> (letöltés ideje: 2012. október 16. 10:15)
 - Index.hu, Lezuhant a lengyel elnök repülőgépe, 2010. április 10., http://index.hu/kulfold/2010/04/10/lezuhan_a_lengyel_elnok_repuloje/ (letöltés dátuma: 2012. november 5. 14:10)
 - Jerzy Buzek hivatalos oldala, Gość Niedzielny: JAK WYJŚĆ Z DOŁKA? rozmowa z prof. Jerzym Buzkiem, 2009. május 03., <http://www.buzek.pl/node/7130> (letöltés ideje: 2012. október 18. 15:10)
 - Kislexikon.hu, Odera - Neisse – határ szócikk, <http://www.kislexikon.hu/odera-neisse-hatar.html> (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:10)
 - Kitekintő.hu, Csicsai Máté: Akiknek bejött az európai integráció, 2011. szeptember 15., http://kitekinto.hu/europa/2011/09/15/akiknek_bejott_az_europai_integracio (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:30)
 - Kitekintő.hu, Csicsai Máté: Föderális Európát követel a lengyel külügyminiszter, 2011. december 02., http://kitekinto.hu/europa/2011/12/02/federalis_europat_kovetel_a_lengyel_kulugyminiszter/ (letöltés ideje: 2012. október 16. 17:20)

- Kitekintő.hu, Ki jár jól az Északi Áramlattal?, 2010. április 23.,
http://kitekinto.hu/europa/2010/04/23/ki_jar_jol_az_eszaki_aramlattal/
(letöltés ideje: 2012. október 16. 18:00)
- Kitekintő.hu, Dobrowiecki Péter: Saját rakétavédelmi rendszert hoz létre Lengyelország, 2012. szeptember 18.,
http://kitekinto.hu/europa/2012/09/18/sajat_raketavedelmi_rendszert_hoz_letre_lengyelorszag/ (letöltés ideje: 2012. október 18. 21:00)
- Kormány.hu, Szorosabbá válik az együttműködés Kína, valamint a közép- és kelet-európai országok között, 2012. szeptember 07.,
<http://eu.kormany.hu/szorosabba-valik-az-egyuttmukodes-kina-valamint-a-kozep-es-kelet-europai-orszagok-kozott> (2012. október 18. 17:20)
- Lengyel Köztársaság Budapesti Nagykövetség honlapja, Lengyelország története,
http://budapeszt.msz.gov.pl/hu/kezdoldalugyuttmukodes/minden_mas/tortenelem/lengyelorszag_tortenete (letöltés ideje: 2012. november 5. 13:20)
- Lengyel Külügyminisztérium honlapja, Minister Radosław Sikorski w Pekinie – nowy wymiar relacji z Chinami, 2012. szeptember 11.,
<http://www.msz.gov.pl/Minister,Radoslaw,Sikorski,w,Pekinie,,nowy,wymiar,relacji,z,Chinami,57476.html> (letöltés ideje: 2012. október 10. 11:55)
- Lengyel Köztársaság Budapesti Nagykövetsége, Radosław Sikorski: “Polska a przyszłość Unii Europejskiej”, 2011. november 28.,
http://www.msz.gov.pl/files/docs/komunikaty/20111128BERLIN/radoslaw_sikorski_polska_a_przyszlosc_ue.pdf (letöltés ideje: 2012. október 16. 15:20)
- Lengyel Köztársaság londoni nagykövetsége, The Blenheim Palace Speech (on the UK and Europe, Speech by HE Mr Radek Sikorski, Foreign Minister of Poland Blenheim Palace, 21 September 2012,
<http://www.londyn.polemb.net/files/pdf/The%20Blenheim%20Palace%20Speech-ENG.pdf> (letöltés ideje: 2012. október 18. 8:45)
- Magyar Köztársaság Külügyminisztériumának honlapja, EBESZ (Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet)

http://www.mfa.gov.hu/kulkepviselet/AT_EBESZ/hu/EBESZ/EBESZ.htm
(letöltés ideje: 2012. október 16. 10:00)

- Magyar Katolikus Lexikon, Ospolitik szócikk, <http://lexikon.katolikus.hu/O/Ospolitik.html> (letöltés ideje: 2012. október 16. 11:20)
- Múlt-kor történelmi portál: 55 éve alakult a KGST, 2004.01.08, http://www.mult-kor.hu/20040108_55_eve_alakult_a_kgst (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:28)
- Múlt-kor történelmi portál: Elhunyt Ronald Regen, 2004.06.09, http://www.mult-kor.hu/20040609_elhunyt_ronald_reagan (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:40)
- Népszabadság Online, Miklós Gábor: Sikorski: A V4 sikersztori, 2012. július 06., http://nol.hu/lap/vilag/20120706-sikorski__a_v4_sikersztori (letöltés dátuma: 2012.október 19. 10:00)
- Népszava online, Sikorski: Európa legfőbb gazdasági problémája az adósságválság, 2012. július 04., http://www.nepszava.hu/articles/article.php?id=566817&referer_id=friss (letöltés ideje: 2012. október 18. 11:10)
- Népszava Online, Sok téma kötötte össze a magyar és a lengyel EU-elnökségi programot, 2012. január 09., <http://www.nepszava.hu/articles/article.php?id=508570#null> (letöltés ideje: 2012. október 18. 16:35)
- Onet.pl, Komorowski: chcemy ożywić Trójkąt Weimarski, 2010. szeptember 01., <http://m.onet.pl/biznes,swb64> (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:40)
- Origo.hu, EU-csatlakozás: Lengyelország áll a legrosszabbul, 2003.11.01, <http://www.origo.hu/nagyvilag/20031101csatlakozas.html> (letöltés ideje: 2012. október 16. 20:00)
- Polska w UE (Lengyelország hivatalos uniós honlapja), Główne wydarzenia procesu integracyjnego,

<http://www.polskawue.gov.pl/Glowne,wydarzenia,procesu,integracyjnego,479.html> (letöltés dátuma: 2012. október 16. 17:40)

- Rentail Banker, Douglas Blakey: Polish miracle astounds analysts, 2010. szeptember 30., <http://www.vrl-financial-news.com/retail-banking/retail-banker-intl/issues/rbi-2010/rbi-640-641/polish-miracle-astounds-anal.aspx> (letöltés ideje: 2012. október 18. 14:40)
- Starfor.com, George Friedman: Visegrad new european military force, 2011. május 17., <http://www.stratfor.com/weekly/20110516-visegrad-new-european-military-force> (letöltés ideje: 2012. november 04. 12:10)
- SZTE Egyetemi Könyvtár, Hadtörténeti Gyűjtemény: Második világháború, A jaltai konferencia szócikk, <http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/mil/ww2/dip/jalta.html> (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:23)
- The Economist, E.L.: Sikorski in Oxford (again), 2012. szeptember 23., http://www.economist.com/blogs/easternapproaches/2012/09/poland-and-britain?fsrc=gn_ep (letöltés ideje: 2012. október 18. 16:50)
- The Economist, Sikorski: German inaction is scarier than Germans in action, 2011. november 29., <http://www.economist.com/blogs/easternapproaches/2011/11/polands-appeal-germany> (letöltés ideje: 2012. október 16. 12:00)
- The Euro-Atlantic Partnership - Refocusing and Renewal, 2004. június 23. A NATO holnapja, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_21015.htm (letöltés dátuma: 2012. október 16. 14:00)
- The Telegraph, George Jones: Poland breaks the taboo and mentions the war, 2007. június 22., <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1555351/Poland-breaks-EU-taboo-and-mentions-the-war.html> (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:45)
- Világgazdaság online, Sokasodó EU-lengyel konfliktusok, 2006. július 27., <http://www.vg.hu/gazdasag/sokasodo-eulengyel-konfliktusok-134459> (letöltés ideje: 2012. október 16. 9:30)